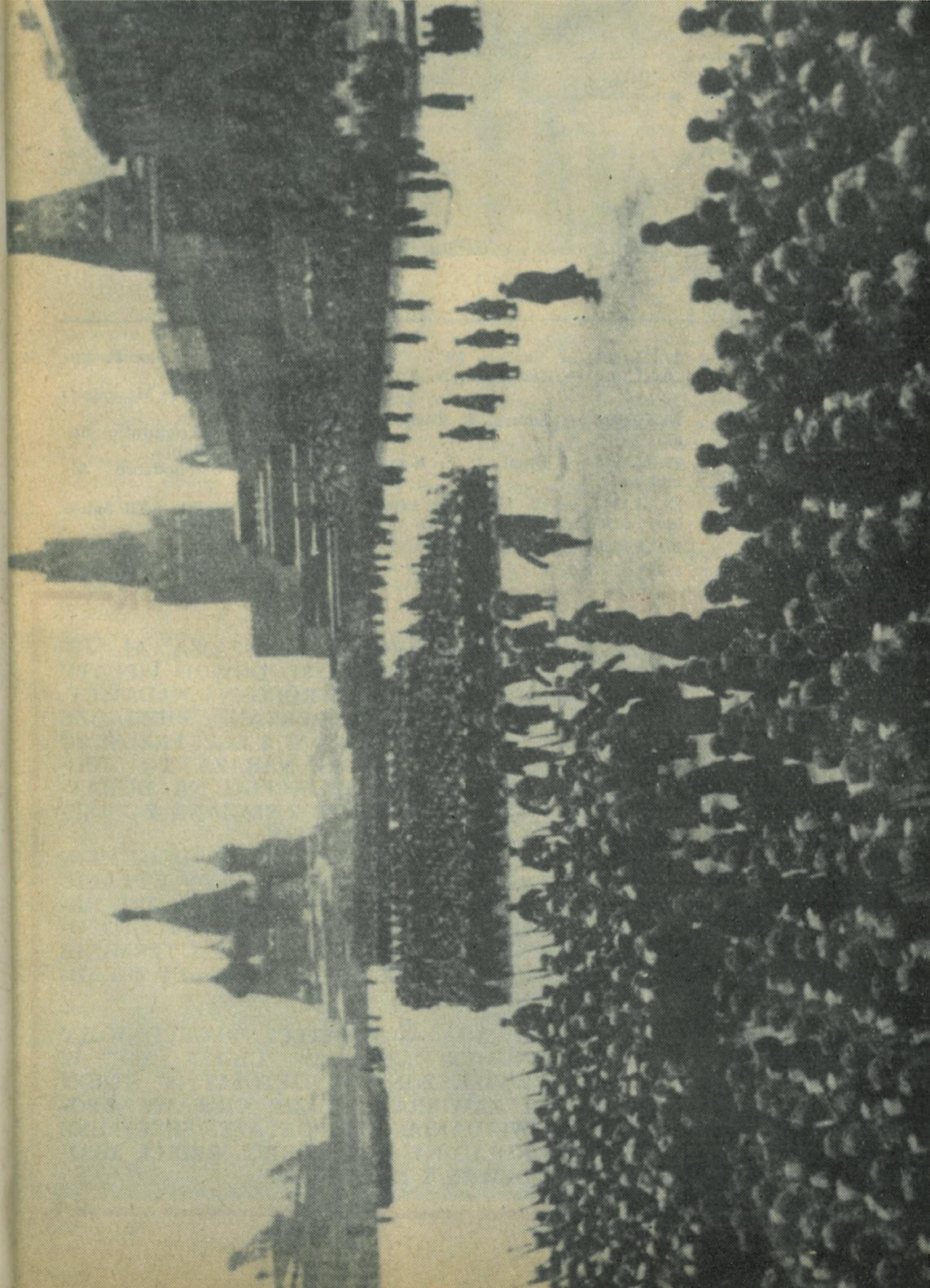

BOLKOKLÉY

Druhá svetová vojna rozpútana v Európe hitlerovskou rišou, a na Ďalekom Východe Japonskom, zapálila žiaru požiarov nad európskym mestami, zahvátila severnú Afriku, šírila sa v Číne. Hitlerovský štab na svojich mapách vymazával štátu jestvujúce dlhé stáročia.

V obsadených krajinách tvorcovia „nového poriadku“ búrali národnohospodárstvo, porušovali všetky práva a náčeli pamiatky národnej kultúry. Ekonomickej i vojenskej zásoby skoro celej západnej Európy boli korisťou Nemecka, upevňovali jeho ekonomický a vojenský potenciál.

Všade, kde len postavil nohu hitlerovský žoldnieri vyrazil les Šibenic, koncentráne tábory pre podmanené obyvateľstvo i židovské geta. Bojovníci za oslobodenie i partizáni hrdinský prelievali krv. Rozpitána agresia nesmieriteľne zatahovala do svojho kruhu stále nové krajiny.

Na svitani, 22. júna Nemecko bez vypovedania vojny, bez toho, aby vysunulo akékoľvek požiadavky, vyrazilo siliam Šibenic, koncentráne tábory pre podmanené obyvateľstvo i židovské geta. Bojovníci za oslobodenie i partizáni hrdinský prelievali krv. Rozpitána agresia nesmieriteľne zatahovala do svojho kruhu stále nové krajiny.

Na svitani, 22. júna Nemecko bez vypovedania vojny, bez toho, aby vysunulo akékoľvek požiadavky, vyrazilo siliam Šibenic, koncentráne tábory pre podmanené obyvateľstvo i židovské geta. Bojovníci za oslobodenie i partizáni hrdinský prelievali krv. Rozpitána agresia nesmieriteľne zatahovala do svojho kruhu stále nové krajiny.

Sovietska armáda prekvapená útokom, napriek hrdinstvu, nebola v stave zadŕžať nápor nepriateľa.

Za tažkých bojov a s veľkými stratami začala cíuť. Prítom popri prekvapení, veľkým stratám a veľkej početnej prevahе, jednou z príčin, ktoré spôsobili, že v počiatku obdobia sovietske vojska museli bojovať za tažkých podmienok a nemolii ihned využiť všetky svoje obrovské možnosti pre zadržanie a odrazenie zradného útoku, bolo nedocelenovanie hlavným velením možnosti útoku na Sovietsky sväz. Generálny štáb prilíš neskoro záčal spracovanie a uvádzanie do života plánu ochrany hraníc a rozvinutia kontroverznych vojenskych počinani.

Zdalo sa, že nikto nebude v stave zadržať hitlerovské divizie, že pre dobytie a zavádzanie svetom sú dobré pripravení a vybrali si najvhodnejšie obdobie. V Európe, okrem Sovietskeho sväzu nemali už protivníkov, a osamotené Anglicko organizovalo obranu, pred očakávanou inváziou. Armáda Rommla bojovala nad Suezským prieplavom. Japonci obsadzo-

vali celé čínske provincie a prenikali do francúzskej Indočíny. V USA osud bol ešte na váhach, pridržiavať sa tradičného amerického izolacionizmu, alebo poskvtnúť Anglicku pomoc? Nemci počítali s tým prvým. V kruhoch Hitlera neverilo sa v sovietsku možnosť obrany krajiny.

Takto nemecké velenie hodnotilo aktuálnu situáciu a podľa toho bol spracovaný plán útoku na SSSR. Podľa tohto plánu, už za 8 týždňov nemecké armády mali zdolať Cervenú armádu a ocitnúť sa na Kaukaze. Odtiaľ preniknúť cez Irán do Iraku — nad Perský záliv, a po ďalšom pochode stretnúť sa v Sýrii, ako aj v bývalej anglickej kolónii — Palestine s nemcko-tallanskými divíziami, ktoré sa prebojovávali s Libye do Egypta, aby pretrhli britské spojenie s Indiou.

Plány delby sveta v Hitlerovom hlavnom stane boli už ustálené: anglické kolónie v Afrike a na Strednom Východe malo zdedit Nemecko spolu s talianskym partnerom. Japonsko malo dosiať celú juho-východnú Aziu, Čínu, ako aj sovietske územie po Bajkale. Ďalšie plány predvídali zavádzanie Indonézii a ostatných ostrovom na Tichom oceáne, Severnou Amerikou a konečne plnú izoláciu, a následkom toho podmanenie USA.

Za tejto situáciu milióny ľudu na celom svete, najmä v okupovaných európskych krajinach, s nádejou a súčasne ustarene hľadeli na Sovietsky sväz, ktorý niesol hlavnú farbu boja s hitlerovskou rišou a jej divíziami, ktoré sa prebojovali k Moskve, Leningradu a smerovali k linii Volgy.

Napriek neobvyklé tažkej situácii, sovietski vojaci znášali tažké skúšky prvých mesiacov vojny a neupadali na duchu, ale prejavovali veľku statočnosť a hrdinstvo. Bránili sa všade, kde len k tom bola čo len najmenšia priležitosť. Nepriateľ stretol sa s obranou, ktorú neodkával. Sovietske vojská namiesto toho, aby boli slabšie, stávali sa silnejšie. Stále s väčšimi tažkosťami a stále pomalšie nemecké jednotky boli dopredu. Tempo útoku znížilo sa z 26 až 30 km na dobu, na 2 až 6 km. Stále väčšie boli straty ľudu i náradia. Len do septembra, podľa nemeckých prameňov, padlo 535 000 hitlerovských vojakov.

(POKRAČOVANIE NA STR. 4)

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNI ČASOPIS
LISTOPAD – NOVEMBER – N 11 1966 Cena 1 zl

49. VÝROČÍ VELKÉ ŘÍJNOVÉ REVOLUCE

V listopadě každého roku se myšlenkami vracíme k oném dnům roku 1917, k začátku první v historii velké vítězné socialistické revoluce. Od tohoto dne počítáme narozeniny nové epochy — komunismu. Připomeňme si alespoň ve zkratce faktu této epochální události. Socialistická revoluce byla připravena a provedena stranou bolševiků, v jejichž čele stál Lenin. V noci z 6. na 7. listopadu obsazují revoluční oddíly dělníků a vojáků na rozkaz vedoucího revolučního vojenského střediska nejdůležitější vládní budovy v Petrohradě. Příští noc byl obsazen Zimní palác, sídlo prozatímní vlády. 7. listopadu zahájil porady II. sjezd sovětu, který proklamuje vládu sovětu a schvaluje proslulé mírové a pozemkové dekrety a povolává první sovětskou vládu — Radu lidových komisařů.

Boují na revoluční straně se účastnili také Poláci. Někteří z nich, jak např. F. Dzierżyński, B. Wesołowski, W. Matuszewski a jiní, odehráli významnou úlohu v revoluci a také v tvorbě mladého sovětského státu. Vítězství revoluce mělo také velký význam pro polský národ. Přičinilo se o vznik nezávislého Polska a bylo také podnětem všech změn, které se odehrály ve světě, a odehrávají až do dnešního dne. Celá řada jiných národů, mezi nimi také národ polský, bojující o socialismus v svých zemích, řídilo se zkušenostmi z oných dní.

Za rok budeme oslavovat plné 50. výročí. To, co se stalo před půl stoletím, je pro dnešní střední pokolení historií. Ale historii stále živou, která je pramenem zkušeností, z něhož stále čerpáme moudrost. Stejně jsou živé také naše vzpomínky na bojovníky Velké říjnové revoluce, kteří v onech těžkých dnech vytepávali také naši budoucnost.

PŘÁTELSTVÍ A JEDNOTA BRATRSKÝCH NÁRODŮ

Ve dnech od 10. do 15. října přebývala v SSSR na pozvání ÚV KSSS a vlády SSSR polská stranická a vládní delegace, vedená s. Władysławem Gomułkou, prvním tajemníkem ÚV PSDS a předsedou Rady ministrů s. Józefem Cyrankiewiczem. Naše delegace, již velmi srdečně na sovětském území vítáno, shledala Moskvu, a Svěrďlovsk, navštívila některé průmyslové závody a vědecké a kulturní ústavy, účastnila se mnoha setkání. Během návštěvy naše delegace jednala s vedoucími činiteli KSSS a sovětskou vládou. Tato jednání probíhala v atmosféře bratrského přátelství a týkala se otázek dalšího rozvoje a prohlubování všeestranné spolupráce mezi Sovětským svazem a Polskem. Vyměněno také názory o aktuálních otázkách mezinárodní situace a také světového komunistického a dělnického hnutí.

Poljsko-sovětské prohlášení, které podepsaly obě strany, hoří o živé a neustále se rozvíjející jednotě a přátelství bratrských národů Polska a Sovětského svazu. Kromě jiného čteme:

„Obě strany s velkou radostí zjišťují, že mezi Sovětským svazem a Polskem se přiznivě rozvíjí a upevňuje všeestranná spolupráce ve všech odvětvích politického a ekonomického života, že je stále uskutečňována široká výměna zkušeností na základě socialistického internacionalismu a bratrského přátelství.“

V uvedeném polsko-sovětském prohlášení byla rozhodně odsouzena agresivní politika Spojených Států a ještě jednou bylo zdůrazněno, že dále bude poskytována politická a všeestranná pomoc vietnamskému národu za účelem odražení amerického útoku. Dále bylo prohlášeno, že politika NSR je v Evropě stále ještě hlavním činitelem, který ohrožuje evropskou bezpečnost a bylo zdůrazněno, že nedotknutelnost hranice u Odry a Nisy je jednou za základních podmínek bezpečnosti Evropy.

Vedoucí činitelé obou stran, PSDS a KSSS dále prohlašují, že za stávající mezinárodní situace nutnou podmírkou účinného boje s imperialismem, podmírkou míru a zajištění bezpečnosti národů je jednota působnosti všech demokratických sil, sil protiimperialistických a mírových, soudržnost mezinárodního komunistického a dělnického hnutí a především socialistických států, na základech marxismu a leninismu a proletářského internacionalismu.

Návštěva naši stranické a vládní delegace v Sovětském svazu se setkala s širokým zájmem celého světa. Její výsledky byly v naší zemi uvítány celým národem s radostí a uspokojením.

Konkurs „ŽIVOTA“ dla zbierających prenumeratę na 1967 rok

KAŻDY, KTO POZYSKA PRENUMERATORÓW „ŽIVOTA“ NA CAŁY 1967 ROK WEŹMIE UDZIAŁ W KONKURSIE Z CENNymi NAGRODAMI O OGÓLNEJ WARTOŚCI 10 TYSIĘCY ZŁOTYCH.

NAGRODY BĘDĄ PRZYZNAWANE PRZEZ KOMISJĘ, W SKŁAD KTÓREJ WEJDĄ PRZEDSTAWICIELE REDAKCJI, WYDAWNICTWA „PRASA KRAJOWA“, CZECHOSŁOWACKIEGO STOWARZYSZENIA KULTURALNEGO I MINISTERSTWA ŁĄCZNOŚCI.

NAJBARDZIEJ WARTOŚCIOWE NAGRODY RZECZOWE OTRZYMAJĄ CI, KTÓRZY POZYSKAJĄ NAJWIĘCEJ PRENUMERATORÓW „ŽIVOTA“ NA 1967 ROK.

INSTRUKCJA — DLA ZBIERAJĄCYCH PRENUMERATEŁ

- PRZED PRZYSTĄPIENIEM DO KONKURSU WYPEŁNIAMY ZAŁĄCZONY KUPON ZGŁOSZENIOWY I PRZYSYŁAMY DO REDAKCJI „ŽIVOT“ AL.

VII PLENUM KC PZPR

VII plenum, poświęcone było przede wszystkim problemom organizacji pracy i zarządzania w przedsiębiorstwie przemysłowym i skupiło się na dwóch mankamentach naszej gospodarki:

• niedostatecznym wzroście wydajności pracy przy równoczesnej tendencji do zatrudniania w przemyśle nadmiernej liczby pracowników;

• nierytmicznej produkcji i spiętrzaniu zadań w końcu roku, kwartału czy miesiąca.

W tej dziedzinie środki zaradcze, nad którymi dyskutowano, zamierzają m.in. do

uzależnienia wynagrodzenia premii od rytmicznej pracy przedsiębiorstwa. Przy tym nowe zasady premiowania stwarzają możliwość wypracowania wyższego funduszu premiowego niż to przewidywał plan — podczas gdy dotychczas fundusz ten mógł być w ciągu roku za niewykonanie zadań zmniejszony, ale nie zwiększyły.

Po wysłuchaniu informacji Władysława Gomułki o wizycie delegacji polskiej w ZSRR oraz o spotkaniach międzypartyjnych plenum w pełni zaaprobował wyniki tej doniosłej wizyty.

ROZWÓJ TURYSTYKI

Plenum KW PZPR w Krakowie podjęło uchwałę, która nakreśliła kierunki rozwoju turystyki w województwie krakowskim aż do 1980 roku. Realizacja szeregu zadań przewidziana jest na najbliższe lata, a nawet na najbliższe miesiące.

Program rozwoju turystyki w regionie krakowskim jest śmiały i ambitny. Przewiduje się więc poważną rozbudowę sieci dróg oraz usprawnienie komunikacji. W wyniku tego udostępnione zostaną nowe, atrakcyjne tereny, o wysokich walorach turystycznych. Powstanie szeregu hoteli, moteli, campingów oraz punktów handlowo-gastronomicznych. Ilość miejsc noclegowych wzrosnie o 100 proc. — do około 134 tysięcy, z czego w latach 1967 — 1970 o 25 tys.

Jak wykazała wielogodzinna, interesująca dyskusja, program ten, choć śmiały, jest w pełni realny.

DZIEN NAUCZYCIELA

Tegoroczne obchody „Dnia Nauczyciela“ (22 listopada) obejmą swoim zasięgiem wszystkie środowiska pracowników oświaty i szkolnictwa wyższego. Uroczystości, które z tej okazji odbydą się we wszystkich szkołach i placówkach oświatowych, będą miały na celu umocnienie więzi łączącej nauczycieli ze społeczeństwem, popularyzowanie osiąg-

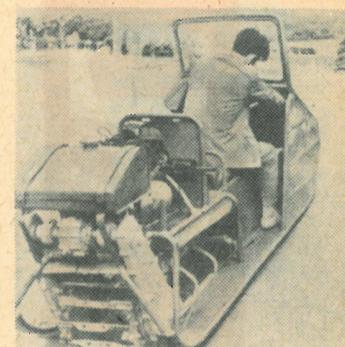
nięć pracowników oświaty w realizacji reformy szkolnictwa, modernizacji studiów wyższych, unowocześnianiu metod pracy dydaktyczno-wychowawczych.

Obchody zainauguruje 17 listopada centralna akademia w Warszawie z udziałem przedstawicieli najwyższych władz partyjnych i państwowych.

PRAHA — pierwszy eksperymentalny visutá silnice překlenu vysokanské údolí směrem k Proseku na dvacetí dvanácti dutých železobetonových pilířích. Spojí starší části města se Severním sídlištěm, které má v proseckém prostoru vyrůst v nejbližších letech. Z vysokanské strany už rostou první pilíře.

GORKIJ — studenti Polytechnického institutu sestavili toto pozoruhodné vozidlo pro sovětský sever. Stroj se může dobré pohybovat ve sněhu i v bažinách.

WIELICZKA — Každé školní dítě ví o tomto městečku nedaleko

cinta trvá 24 dny po 4 až 16 hodinách. Přirozená teplota kolem 20 ° Celsius, zvýšená vlnost v zduchu, jeho speciální ionizace a naprostá izolace od atmosférických vlivů působí na pacienty velmi blahodárně.

VÝROČIA

5.XI.1918 — Utvorenie prvej v Poľsku Rady robotníckych delegátov.	17.XI.1892 — Vznikla PPS.	28.XI.1820 — Narodil sa F. Engels.
6.XI.1923 — Prepuknutie krakovského povstania.	20.XI.1910 — Zomrel L. N. Tolstoi.	28.XI.1942 — Smrť Marceleho Nowotku.
7.XI.1917 — Prepuknutie Októbrevej revolúcii.	20.XI.1925 — Zomrel S. Źeromski.	29.XI.1830 — Prepuknutie novembroveho povstania.
11.XI.1918 — Znovužiskanie nezávislosti Poľska.	22.XI.1963 — Smrť J. F. Kennedyho.	29.XI.1944 — Oslobodenie Alabanska.
	23.XI.1943 — W. Gomułka zvolený tajomníkom KC PPR.	29.XI.1945 — Vznikla SFR Juhoslávie.
	27.XI.1949 — Vznikla ZSL.	30.XI.1942 — Akcia GL na KKO.

7. MOŻNA TEŻ ZEBRANE PIENIĄDZĘ WRAZ Z LISTĄ W 2 EGZ. PRZESŁAĆ DO REDAKCJI. NARAŻA TO JEDNAK WYSYŁAJĄCEGO NA DODATKOWĄ OPŁATĘ ZWIĄZANĄ Z PRZEŠŁĄKĄ PIENIEDZY.
- UWAGA: KOMPLETNĄ DOKUMENTACJĘ I PIENIĄDZĘ NALEŻY WPŁAĆ NA POCZCIE LUB PRZESŁAĆ DO REDAKCJI NAJPOZDZNIEJ DO 10 GRUDNIA 1966 ROKU. PO TYM TERMINIE ZGŁOSZENIA NIE BĘDĄ UWZGLĘDZONE.
- UWAGA — ŚWIĄTECZNY GRUDNIOWY NUMER „ŽIVOTA“ UKAŻE SIĘ W ZWIĘKSZONEJ OBJĘTOŚCI 16 STRON I ZAWIERAĆ BĘDZIE CIEKAWE OPOWIADANIA I REPORTAŻE, SPECJALNE KOLUMNY DLA KOBIET, DZIECI, MŁODZIEŻY I ROLNIKÓW.

PONORNÁ VÝPRAVA

Když maršál Rodion Malinovskij na XIII. sjezdu KSSS oznámil, že flotila sovětských ponorek na atomový pohon obeplula svět aniž by se vynořila, působila jeho zpráva jako silný úder. V poslední době počet dálných výprav sovětských ponorek, které brázdi oceány mezi Arktikou a Antarktidou pětinásobně vzrostl.

Tato výprava sovětských ponorek překvapila sít akustických odposluhovacích stanic států NATO, které jsou nejhustěji rozseté především podél pobřeží Ameriky a jejich základen v jiných světadilech. Tím spíše to bylo překvapení, že dnes už to nejsou ty někdejší primitivní odposluhovací stanice z období II. světové války, které zachycovaly ponorku pouze do hloubky 1800 — 2000 metrů. Dnes jsou vybaveny nejmodernějším elektronickým zařízením a jejich signální schopnost se značně rozšířila, až do hloubky 16 kilometrů. Avšak nedokázaly rozšifrovat tajemství — počet ponorek, hlubokost ponorení, rychlosť, směr plavby a j. Ještě jednou bylo dokázáno, že hlubiny moří a oceánů jsou nesmírně rozlehle.

Tak, jak se změnily odposluhovací stanice, tak také změnily svůj vzhled ponorky. Nepatrne pouze připomínají své předchůdce z poslední války. Změnily se jejich rozměry a vybavení. Torpéda jsou nahrazena raketami s atomovými hlavicemi, které mohou být vystřeleny v každé hloubce nebo z hladiny moře a cílovány na objekt v moři nebo na pevnině. Tyto ponorky se vyznačují neomezeným polem působnosti, aniž by musili vyplouvat na povrch. Mohou také udržovat neustále spojení se svou základnou.

Americký odborník D.V. Kittridge kdysi napsal: „Jedna, jediná ponorka známená dnes nebezpečí. Deset takových ponorek může porušit rovnováhu námořních sil, zvláště když budou vyzbrojené raketami s atomovými hlavicemi.“

Siroké pole působnosti a přesnost řídících zařízení první americké ponorky „Nautilus“ v roce 1958 umožnily poprvé spojení mezi Atlantikem a Tichým oceánem přes severní pól. Nebyl to ojedinělý pokus, byl nejedenkrát opakován jinými ponorkami, úspěšně. Vzpomeňme si alespoň na slavný výkon sovětské atomové ponorky „Leninskij komsomol“ která přeplula svého času přes severní pól.

Flota amerických atomových ponorek soustavně od doby „Nautilus“, zvyšovala svůj počet. V posledních dnech byla spuštěna v Groton v USA do vln řeky Thames 41. atomová ponorka „Will Rogers“. Tato ponorka je poslední ze série amerických atomových ponorek, jejichž výroba byla započata před 11 léty (první byla ponorka „George Washington“). Délka jejího trupu činí 170 metrů a je vyzbrojena, tak jako předcházející, raketami typu Polaris. Podle americké teorie jsou nejdokonalejší zbraní státu NATO, jaká byla kdykoli vyrobena.

na. S tímto míněním ne vždy souhlasí kompetentní evropské kruhy a proto vyvolává mnoho kontraverzí.

Při příležitosti spouštění na vodu lodě „Will Rogers“, američtí odborníci upozorňují na to, že také základem sovětských námořních sil jsou atomové ponorky, vybavené mohutnými transkontinentálními raketami, které mohou ničit strategické objekty jak na moři, tak také na pevnině, a mohou útočit libovolným směrem a v každé hloubce.

Admirál S. G. Gořkov, vrchní velitel námořních ozbrojených sil SSSR při svém setkání s novináři zveřejnil některé podrobnosti z plavby ponorek kolem světa, která vyvolala na celém světě obrovský zájem.

Tato plavba, již velel kontradmirál A. Sorokin, trvala trochu déle než půl roku. Eskadra ponorek přeplula asi 40 tisíc kilometrů aniž by se vynořila na povrch. Traf vedla kolm Jihní Ameriky, mezi ledovci úžiny Drakeovy, vodami Antarktidy nekolikrát protínají rovník. Ponorky během plavby prováděly různá cvičení a vědecký průzkum. Během plavby, která probíhala v těžkých klimatických podmínkách, v různých hloubkách, lodě udržovaly po celou dobu rádiové spojení s velitelstvím v Sovětském svazu. Doba plavby této ponorek je prakticky neomezená. Při tom využíjí velkou rychlosť — řekl mezi jiným admirál Gořkov. Tyto ponorky, vybavené raketami, mohou zasahovat nepřátelský objekt jak normálními střelami, tak také atomovými hlavicemi. Tyto raketami mohou zasáhnout cíl stejně tak na moři jak i na pevnině, vzdálený stovky a tisíce kilometrů. Precizní přístroje umožňují odhalení a určení polohy nepřátelských ponorek a různé elektrické systémy zachytí a určí absolutně vše, co obklopuje ponorku nad hladinou i pod ní.

Podrobnější informace o množství sovětských ponorek, jejich konstrukci a také technických možnostech ponorování a rychlosti, samozřejmě podány nebyly. Avšak o těch, které obepluly svět, lze prohlásit, že jsou to moderní ponorky, jejichž hlavní úderou silou jsou atomové raktety s obrovskou výbušností. To, že nemáme vojenské základny v jiných světadilech — prohlásil admirál Gořkov — není na překážku přistoupení sovětských ozbrojených námořních sil k energické akci.

40 000 kilometrů bez jediného vynoření. Na snímku jedna z ponorek po návratu z plavby kolem světa.

TEKUTE ZLATO

Nafta — „tekuté zlato“. Naučný slovník podává, že je to olejovitá tekutina, nerozpustná, barvy žlutohnědě z niž se po zpracování obdrží: benzín, mazací olej, petrolej, asfalt a jiné. Je to tedy surovina, bez níž by se neobešla calá řada výrobeností našeho století. Ale také neexistuje surovina, s níž by bylo spjato tolik konfliktů, ba i válek.

Když v minulém století Ignacy Łukaszewicz získal z nafty první petrolej, zapálil první petrolejovou lampu a založil první na světě „důl naftový“ u Krosna (1854), svět ještě nic o této surovině nevěděl. Avšak již od dob I. světové války, když se spojencům podařilo proniknout tanky s benzínovým ponorem německou frontou, začíná se závratná kariéra nafty. Nafta přinášela nejenom obrovské bohatství ale také strategicko-politickou silu obrovské části světa. Začínalo se o ní říkat, a neprávem, že vládne světem.

Dnes, v době atomové energie a raket, její panování poněkud ztratilo na síle, určitě však ne na arabském východě. Zde se nachází její nejbohatší ložiska a již desítky let se zde neústupně bojuje o udržení vlivu a uchvácení zisku, o vlastnictví naftových ložisek.

Naftové koncerny, za nimiž stojí západní mocnářství svrhují vlády, organizují převraty a atentáty. Udržují konservativní, vzájemně se nesnášející vlády zdejších států a státečků. Je tomu tak proto, že neustálé napětí a znemožňování stabilizace arabského východu jim umožňuje tvoření a udržování vojenských základen, které jsou zárukou nedotknutelnosti naftových zájmů.

Tato válka omotává hustou síť hospodářský a veřejný život států tohoto naftového území, brutální tlumí veškerá pokroková hnát, jejichž pohonnou silou je stále všeobecnější názor, že využití přírodního bohatství, jímž je nafta, mohlo by přinášet lidu velké zisky. Například v Libyi požár několika naftových věží byl záminkou k likvidaci pokrovové opozice pomocí britských vojenských jednotek. V únoru 1973 v SRA (Egypt) spiklenci teroristické organizace „Bratrstvo muzulmanů“, které má úzké styky s naftovým koncernem Shell, připravili zmařené svržení výšky prezidenta Násira. Bylo plánováno vyvraždění všech členů vlády. V Iránu byla krvavě potřena revoluce, jejímž účelem bylo prosazení nacionalizace naftového průmyslu. Vlády USA a Velké Británie, poháněny obavou o budoucnost naftového průmyslu na území Saudské Arábie, na němž by se mohly vznítit plameny jemenské revoluce, uzavřely s králem tohoto státu zvláštní vojenskou smlouvu. Předpokládá se v ní vyzbrojenost saudské armády nákladem 400 milionů dolarů a výstavba podél hranice s Jemenem sítě letišť a vojenských kasáren. Příkladu by se našlo mnohem více, poněvadž naftové koncerny absolutně neberou v úvahu život a zájem Arabů, když jde přece o jejich zájem.

Naftoví potentáti používají také jiné metody. Podplácejí ziskuchitivé panov-

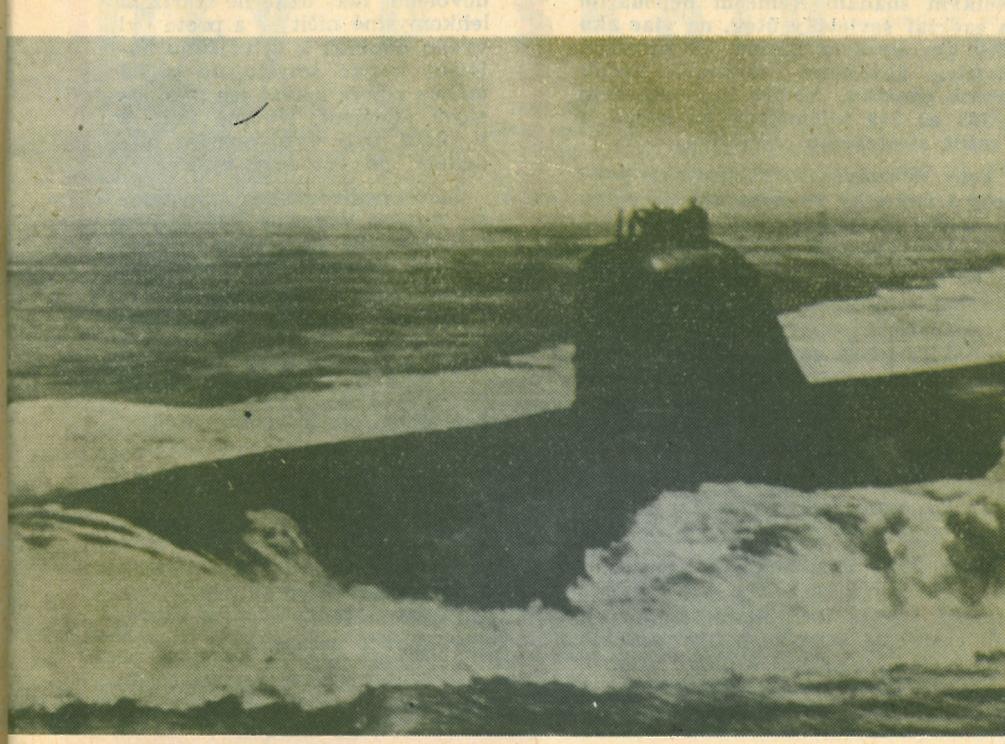
níky miniaturních šejkoviště. Za udělení souhlasu k exploataci nafty dávají jim nepatrný podíl z vlastních obrovských zisků. Avšak i tento nepatrný zlomek vynáší desítky miliónů dolarů ročně. Avšak pouze v nemnohých zemích, např. v Kuvajtu, lid se částečně podílí na dobrodílné naftě. Většinou však z něho nemá vůbec nic. Místo toho mezi mizernými a bídňymi chatrčemi slepenými z hliny, mezi špinavými trhy na neméně špinavých písťinách vyrůstají jako houby po dešti okázalé paláce a vily. Jsou udržovány početné nádherné dvory, harémy a mnohatisícové nájemné, dobře vyzbrojené osobní stráže feudálních vládců. Někteří z nich se dopouštějí dokonce takových výskoků, jako kupování zlatých automobilů. Z čistého zlata má auto král Saudské Arábie. Jiní např. darují delegacím spřátelených států jednou ránou 60 Cadillaků — nejdražších amerických automobilů. Jsou také takoví šejkové, jako Šakbut bin Sultan kteří sami nevyužívají bohatství záplavy dolarů, ale nedají nic ani svým poddaným. Spoušťají se pouze jejich hromazem.

Šekbut bin Sultan, který pobil veskeré rekordy na Blízkém Východě, vlastnil 38 let malému šejkoviště Abu Zabi, vlastně je to oáza v Perském zálivu, pod britským protectorátem Ománu al-Mutasali s asi 3,5 tisíci obyvateli. Abu Zabi, a málodko o tom ví, je nyní čtvrtým v pořadí dodavatelem nafty v této oblasti. Zisk šejkoviště v tomto roce činil 70 milionů dolarů a v roce 1970 má dosáhnout 125 milionů dolarů.

Vláda Šakbuta byla celkem jednoduchá. Sám si přivlastňoval veškerý zisk z nafty. Nesouhlasil se žádnými změnami životních podmínek svých poddaných. Ponechal jim pouze rybářství jako jediný zdroj obživy. Nechtěl stavět školy, přístav, silnice, elektrárnu, dokonce ani ne tehdy, když mu to navrhovaly zahraniční podniky. Jeho zvykem bylo neodměňovat svou službu. Když jeho policajti začali protestovat a upomínat se o nevypláceným po celá léta žold, prostě je disciplinárně propustil ze služeb.

Kromě toho také cítil nepřekonatelný cdpor k placení dluhů různým kupcům. Když se dožadovali vrácení dluhů, dával je vyhazovat za dveře svého paláce ulepěného z hliny. Nedůvěřoval ani bankovním ústavům. Veškeré své bohatství schovával, tak jak to bylo kdysi zvykem u nás, do slamníku. A když už bylo dolarů příliš mnoho, sypal je do plechových barelů od benzínu a schovával je ve sklepích. Teprve když rez prozíral plech a na papírové doly se vrhly krysy, Šekbut umístil doly v místní bance.

Konečně však všichni měli tohoto lakovce dost. Rodinná rada se rozhodla dát Šekbuta do demise a Britové ho naložili do připraveného vojenského letounu, který ho dopravil na ostrov Bahrajn. Novým šejkem se stal mladší bratr Šekbuta Zaid. Prý, kromě jiných investicí, hodlá postavit přístav, letiště, nemocnice a školy. Slibuje, že „lid už se bude podílet na naftovém bohatství“. Uvidíme.

POZNAVÁCIE ZNAMENIE

149850

Reku 1945 sa z čísla stal zasa človek: pracovníčka polského domova Helena Gruszczyńska dala neznámemu diefaťu z Osvienčima svoje priezvisko a krstné meno Eugen.

Na hlavnej stanici hlavného bieloruského mesta — Minska sa istého jesenného dňa minulého roku zíšlo výše sedemtisíc ľudí. Stali sa svedkami scény, ktorá sa vari každý deň odohráva na stanicach celého sveta: dvaja ľudia sa držali v náruči a plakali. Tých sedemtisíc ľudí sem prišlo preto, lebo si nechceli nechať ujsť tento okamih. Bol to totiž záver — posledná kapitola príbehu, ktorý sa začal v auguste roku 1943 a o ktorom sa teraz dozvedeli z miestnej tlače. No stretnutie týchto dvoch ľudí na stanici v Minsku nebolo doslova také, aké býva na všetkých stanicach sveta. A stalo zato prežiť ho...

V auguste roku 1943 odvliekli nacistickí okupanti robotníčku Zinaidu Marajovú spolu s jej trojročným synom Gennadijom do koncentračného tábora v Osvienčime. Matku vytvetovali na ľavu ruku číslo 62015 a potom pred jej očami označovali aj malého Gennadija číslo 149850. Matka si stihla všimnúť, že osmička sadla na detskú pokožku akosi krivo.

V januári 1945 videla matka svoje diefa naposledy. Deti boli v koncentračnomtáboore už dlhší čas od svojich rodičov oddelené a žili v inom bloku. Keďže sa sovietske vojská čoraz väčšimi približovali k táboru, evakuovali jednu jeho časť do Bergen-Balsenu, a to práve blok, v ktorom bola aj Zinaida. Matka prežila všetky útrapy, dočkala sa oslobodenia a šťastne sa vrátila do Sovietskeho sväzu. Hned po vojne začala hľadať syna, diefa s číslom 149850 na ruke, s číslom, v ktorom trochu šikmo ležala osmička. Hľadala celých dvadsať rokov, no nepodarilo sa jej nájsť jedinú stopu. Cestovala za niekdajšími osvenčimskými väzňami, písala do rozhlasových stanic, na rôzne inštit-

túcie, do redakcií novín a časopisov. Nadarmo.

Diefa s číslom 149850 sa spolu s ďalšími šiestimi deťmi dostalo po vojne do opatery istého detského domova v poľskom Slezsku. Sedem detí bez mena, len s číslom na ruke, sedem detí primalých na to, aby sa pamäťali. Ich opatrovnička v domove, mladá Poľka Helena Gruszczyńska, sa stala matkou siedmich detí. Dala im všetkým svoje vlastné priezvisko a tak sa z Gennadija Marajovova stal Eugen Gruszczyński. Po skončení strednej školy študoval ďalej a stal sa asistentom na Vysokej škole technickej v Štetine. Spoznal sa s dievčaťom, Mirkou, s ktorou sa zasnúbil, a profesori mu predpovedali v škole veľkú vedeckú budúcnosť.

Má presne dvadsať päť rokov. A vždy, keď si zapína manžetový gombík do ľavého rukáva košeľe, pozera na svoje číslo. Vie o tom, že meno, ktoré nosí, nie je totožné s tým menom, ktoré mu dala vlastná matka. Ale kto ňou bol a kedy mu ho dala? Kde to bolo a koho je synom? Ako však môže niekto hľadať matku, keď nepozná ani len jej meno?

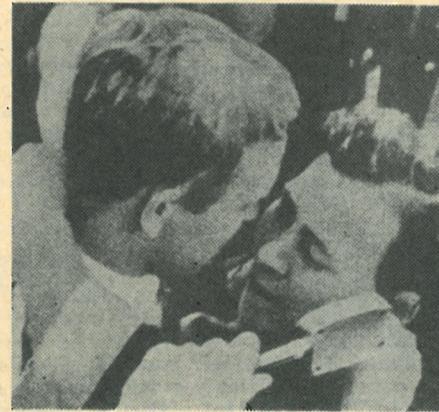
Minulého roka odcestoval Eugen do Osvienčimu, kde boli oslavu dvadsaťteho výročia oslobodenia tábora. Strelol sa tam s dievčaťom, volala sa Hanka, bola z Minska, roku 1943 aj ona žila v detskom táborovom bloku — a matku sa jej podarilo nájsť až teraz. Hanka sa teda všetko podozvedala o mladom inžinieri Eugenovi, ktorý má na ruke číslo 149850, a potom odcestovala domov do Minska. Až cestou si spomennula, že v susedstve jej matky žije žena, ktorú pozná celé okolie už aj preto, lebo stále hľadá svojho syna. Vie o ňom len toľko, že mu vytvetovali číslo na ktoré dosiaľ nezabudla. Hned po návrate ju Hanka vyhľadala. Spýtala sa na číslo a keď ho z úst ženy počula, potajomky sa pozrela na cedulku, ktorú si po rozhotovene s Eugenom v tábore strčila do kabelky. Súhlasilo: je to číslo 149850. Dievča nepovedalo ani slo-

va. Ale napísalo list do Štetina a oznámiло v ňom Eugenovi, že v Minsku žije žena, ktorá by mohla byť jeho matkou. Mladý inžinier hned vyhládal cestovnú kanceláriu a požiadal o tlmočníka. Musí totiž naliehavo hovoriť s istou ženou v Minsku, ktorá vie len po ruskom. Tlmočníčka sa našla a tak sa teda uskutočnil telefónický hovor s Minskou.

Prebiehal takto:

„Gennadij, máš na ruke číslo 149850?“
„Mám.“
„A osmička v tom čísle je šikmá?“
„Áno!“
„A máš jazvičku na pravom lící?“
„Mám!“
„Tak potom — potom si môj syn...“
„Áno, mama...“

Tlmočníčka nemohla ďalej preklaňať. Sedela v kabíne, zaliata slzami. A z toho dôvodu mlčali aj tisíce ľudí, ktorí boli o dva dni neskôr na hlavnej stanici v Minsku svedkami, ako sa vrátil syn k svojej matke.

Stretnutie matky so synom po dvadsaťstich rokoch v Minsku. Sedemtisíc ľudí prežiavalo spolu toto šťastie. Mladý inžinier sa teda stal opäť synom svojej matky.

(POKRAČOVANIE ZO STR. 1)

V tomto fažkom obdobia s mimoriadou silou prejavila sa jednota národa a strany, jednota a nezložiteľná vôle výrazu všetkých ľudí všetkých národov Sovietskeho sväzu. Celá krajina začala pracovať pre výrazu. V nemeckom zázemí stále fažie straty spôsobovali okupantom sovietski parazitári. Blížil sa deň, keď Červená armáda zdolávajúca momentálne technickú a početnú prevahu nemeckej armády, zadráži konečne nepriateľa, zloží jeho sily a pohnie sa do veľkého protiútku.

„Za dva — tri týždne, budem v Moskve“ — hľásil svetu Hitler začínajúc agresiu na Sovietsky sväz. Malo to znamenať bleskovú vojnu. Ale Červená armáda v priebehu tuhých bojov preškrta tieto výpočty. Hrdinskou obranou vojakov a civilného obyvateľstva bol zdolaný pokus ovládnuť Leningrad. V bitke pri Smolensku zlomil sa plán bleskového útoku na Moskvu. Nemeckému veleniu nepodarilo sa zničiť sovietske vojska na pravobrežnej Ukrajine, aby potom v rýchлом tempe ovládli všetky južné terény Sovietskeho sväzu.

Vo výsledku tuhých bojov, v októbri a novembri nemecké armády boli zadrážané skoro na celom fronte. Len na hlavnom, smerom k Moskve šli dopredu. K generálnemu útoku na Moskvu nemecké velenie stiahlo skoro polovicu všetkých sil, ktoré malo na celom východnom fronte. Začal na sviatini 2. októbra.

Moskva, v ktorej bol zavedený stav obliehania, dobre sa pripravila k oborane. Nad mestom sa objavili proti-

lietadlové balóny. Na predpoliach a vo väčšine ulíc stali protitankové opevnenia. Tisícky Moskovčanov boli členmi protiletiskej obrany, kopali zákopy, budovali barikády. Celá Moskva pracovala pre front. Vládlo väzne, vojenské a hrdinske ovzdušie.

Po dvoch mesiacoch zúrivých útokov, nemecká armáda bola zadrážaná a prinútená k obrane. Hitlerovci nikdy nemali dosiahnuť Moskvu. Toto bola najväčšia a rozhodujúca bitka letných a jesenných bojov roku 1941.

Hrdinska obrana Moskvy mala obrovský vplyv na moralé sovietskych vojakov a civilného obyvateľstva. Všetkých ovládlo nebývalé nadšenie. Masovo sa prihlásovali do strany a Komsomolu. Len v priebehu jedného mesiaca, od októbra do novembra, počet členov strany medzi vojakmi, ktorí bránili Moskvu, stúpol z 33 tis. na 51 tis., a počet komsomolcov — z 59 tis. na 78 tis. osôb.

V dňoch veľkých bojov na nedalekom fronte, 7. — novembra, v Moskve na Červenom námestí konala sa slávnostná vojenská prehliadka na 24.-výročie Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie. Kolóny vojakov i tankov, delostrelectva i iných zbraní defiliovali pred Leninovým mauzoleom, pred predstaviteľmi najvyšších stranických a vládných orgánov, aby priamo odtiaľ šli do boja. Sovietsky ľud slávil toto historické výročie v podmienkach fažkých skúšok a tvrdého boja na život a na smrť.

Zpráva o vojenskej prehliadke urobila na celom svete veľký dojem. Moskva — hlavné mesto prvého socialistického štátu, slávna nielen tradičiami vlasteneckých bojov za náro-

nú i štátu nezávislosť, ale aj prvou ruskou revolúciou roku 1905, ako aj bojom so silami kontrerevolúcie roku 1917, utržila hitlerovcom drívuv, prvú v druhej svetovej vojne porážku. Oslávená „blitzkrieg“ stala sa fiaskom a sovietsky ľud plný súl a rozhodnosti prejavil vôle boja až po konečné víťazstvo.

Prišla zima 1941-42. Boje pri Moskve dosiahli najvyššiu silu začiatkom decembra. V neobyvklé fažkých podmienkach tuhej a snehovej zimy, v dňoch 5. — 6. decembra začal sovietsky protiútok. Bol úplným prekvapením pre hitlerovský štáb. Napriek všetkým snahám Nemcom nepodarilo sa zadržať sovietsky útok, na viac ako 1000 km širokom pásme. 38 nemecké divízie, poväčšine obrnené, utržili drívuv porážku. Nemci boli odhodení o 100 až 250 kilometrov na západ a stratili strategickú iniciatívu.

Toto víťazstvo malo obrovský politický i vojenský význam, ako aj vplyv na ďalší priebeh Veľkej vlasteneckej výzvy Sovietskeho sväzu. Len v období od 6. decembra do 10. januára, hitlerovci stratili asi 300 tisíc zabitych a ranených a po prvýkrát v priebehu druhej svetovej vojny prežívali fažku križu. Podkopaná bola politická i militárna prestíž Hitlera a jeho generálov. Pod vplyvom tejto porážky, spojenci Nemecka prestávali veriť vo víťazstvo hitlerovskej riše, Japonsko a Turecko ponechali myšlienku pristúpiť k vojne proti Sovietskemu sväzovi.

Využívajúc dosiahnuté úspechy sovietskeho velenia rozhodlo, aby Červená armáda prešla do celkovej ofenzívy, na všetkých rozhodujúcich úsekokoch sovietsko-nemeckého frontu.

oprac. A.A.

SŁAWOMIR MROZEK

ZDVÍŽ

Pozval si nás predsedu a s výzvou tvári nám oznámil:

„Pánové, významná investícia: budou nám stavēť zdvíž.“

Hned zpočiatku jsme se nad tím pozastavili, protože u nás je ten přízemí.

„To máte těžké“, pokračoval předseda. „To víte, všude panuje modernizace a my nemůžeme zůstat stranou. Právě proto jsem vás pozval, abychom se společně poradili, jak ten úkol splnit.“

Tak jsme se radili a radili, až jsme došli k závěru, že je možné jen jediné řešení: nastupovat do zdviže dole ve sklepe a vystupovat nahore na půdě a obráceným směrem. Upřímně řečeno, je to pořádný kus zbytěného lezení po schodech nahoru i dolů, ale konečně trochu toho pohybu může nám všem udělat jen dobré. Zkrátka, nebylo jiného východiska...

Pak se jednoho dne objevila pracovní četa a dala se do práce podle plánu.

Když bylo vše hotovo, přijali jsme do služby dva muže k obsluhování zdviže. Jeden s ní jezdil a druhý stál v přízemí a dával pozor, aby každý vystoupil po schodech na půdu, odtud sjel zdviž do sklepa, vystoupil zpět po schodech do přízemí a pak teprve zamířil k východu z domu. Nebo zase obráceně, když se vrácel z venku, musel nejdříve od domovního vchodu sejít do sklepa, vystoupit zdviž na půdu a pak sejít do přízemí. Jak vidíte, bylo to různé podle toho, zda se z domu vycházelo nebo vcházel.

Všechno bylo v nejlepším pořádku až do doby, kdy přišlo nařízení, že z úsporných důvodů je dovoleno jezdit zdviž pouze nahoru, kdežto shora je nutno jen sejít pěšky. Bylo to sice trochu obtížné, protože kdo chtěl nyní vystoupit z budovy, musel nejen vystoupit pěšky na půdu jako dříve, ale také sejít až do sklepa a pak už zase normálně: ze sklepa pěšky do přízemí a k východu z budovy.

Ale i tak zdviž zřejmě byla nadmíru namáhána — a není dovoleno tak užitečné zařízení lehkomyslně ničit — a proto byl vydán doplněk k dřívějšímu nařízení v tom smyslu, že příště mohou zdviž užívat jen přednostové oddělení, těhotné ženy a tě, kdož byli vyznamenáni medailemi od bronzové výše.

Jenže podle zákona schválno-sti zrovna žádná z našich žen nevykazovala požadovanou kvalifikaci, pročež k nim předseda vzesíl vřelou výzvu. Vyznamenané jsme rovněž neměli a pokud jde o invalidy, účetní sice neměl jednu končetinu, ale úporně to skrýval. Nakonec byl nucen jezdit zdviž jedině předsedu.

Teprve když se zdviž docela pokazila a přestala jezdit, začal pokoj.

Nejhorší na věci je, že nám to chození přes sklep a půdu již zůstalo. Nemůžeme toho nechat — čest nám to nedovoluje.

Přel. J. S.

Večer priviezli pacientku. Poznala som ju. Bola to jedna z prvotriedných odborníčok v modelovom salóne. Niekoľkokrát som tam bola. A poznám ju i inak. Pred necelým rokom ležala na chirurgii „Beznádejny prípad“, povedal mi vtedy kolega, ktorý ju operoval. Neskor, keď ju prepustili, chcela som ju navštíviť, ale mi v tom zabránila študijná cesta. Potom som na ňu zabudla, a keď sa teraz tak nečakane zjavila u nás v nemocnici, zamrzelo ma to. Zišlo mi na um jej dieťa. Kto sa ho ujal? Vedela som, že nemá nikoho. Rodičov stratila cez vojnou. A muž, ktorý jej sluboval manželstvo, zahynul pri dopravnej nehode. Poznala iba vratkú nádej lásky a strasti života.

Pripriavila mi krušnú noc. Sedela som pri nej a držala som ju za ruku. Tušila, že čoľko zomrie a bála sa smrti.

— Paní doktorka, zachráňte ma! Musím vychovať svoje dievčatko. Čo by si počalo, keby... — zaúpela posledným zvyškom hlasu.

Dýchala sťažka a prerývane. Predčasne zostanuté a strhané črtky odrážali jej utrpenie. Zákerné rakovina sa jej usadila v tele a zachvátila pláuca. Dýchacie ťažkosti a slabé chrenie krvi hatili jej reč. Ale ústa sa otvárali a zatvárali pri každom trýznivom pokuse o vdýchnutie. A smutne žalujúce a prosiaci oči sa merav upierali na moju tvár, akoby z nej chceli čerpaa liečivú posilu. Lekárka musí byť silná, musí sa odosobniť a dívať sa reálne na ľudské utrpenie. No tejto ženy mi bolo nevýslovne ľuto. Nebolo v mojej moci vyrobať ju z náruče smrti. Nemohla som robiť iné, ako ju chlacholiť milosrdnou lžou, že onedlho bude zasa na nohách. Môj hlas sa chvěl na rozhraní násilného pokoja a vrcholného vypätia nervov. Počúvala ma s výrazom pochybností.

Kiež by to bola pravda...

Tažkými slovami, oddelenými častými odmlkami otvárala úzkosťou naplnené srdce. Pracovala a žila len pre diefa. Doň vkladala všetok nežný cit, ktorý v nej zostal k jej otcovi. Bala sa o jeho budúcnosť. Narodilo sa v ôsmom mesiaci a v prvom roku dostalo ranú mozgovú obrnu. Do tretieho roka nevstalo na nohy. Natrápila sa s ním, kým ho dostala z ťažkej choroby. Ale neľutovala seba. Bola to nevšedne statočná žena. Budila vo mne úctu. Ved na to, aby človek mohol žiť vo svete, ktorý práve naň ktorie prečo neustále kladie ťažké bremena, je treba veľa sôl.

— Keby som zomrela...

— Tú myšlienku si vyhodte z hlavy. Je už neskoro. Musíte späť.

— Prosím vás, ujmite sa mojej dcérky. Slúbate mi to. Bude vám na radosť, verte mi... Prosím vás, nemám nikoho na svete, kto by sa jej ujal. A vám dôverujem.

Bolo to také nečakané želanie, že na zlomok chvíle som upadla do rozpakov. Mysel mi odbehla od nej k Emilovi. Slúbil bez jeho súhlasu?

— Pamäťate sa, ako vás mala rada? Hovorievala, že ste najlepšia teta. Toho macka, čo ste jej darovali...

— Vezmem si ju, — povedala som napokon nepresvedčivo. Pokušala sa božkať mi ruku. — Budete pokojná... — Na zmiernenie bolesti dala som jej morfiovú injekciu. A len potom, keď nad ránom upadla do drietot, dovolila som, aby sa ma zmocnila únava.

V inšpekčnej izbe som klesla na otoman. Bolo mi ťažko. Mysela som na jej prosbu. Len čo povie Emil? Iste bude proti. Ak presadím svoju vôľu, nastanú trenice. Keby to bol aspoň chlapec. Čo robiť? Keď sme sa vzali, túžil po synovi. Hovorieval, že muž nie je celý, dokiaľ sa nestane otcom. Ale ja som mu nemohla dať dieťa. Trápilo ma to. Prichoda som si menejčenná a neustále som mala v sebe prázdnutu nepretržitého citu materstva. Zapodievala som sa myšlienkom osvojiť si cudzie dieťa. Lenže Emil neboli naklonený môjmu úmyslu. Keď som začala o tom hovoriť, namietal, že je to príliš riskantné len tak prijať cudzie dieťa, alebo sa odmlčal a rýchlo odvádzal hovor iným smerom.

Nevedela som zaspaf. Hlavou mi tiahli chmúrne myšlienky. V poslednom čase som badala, že sa mi Emil odcudzuje. Pátrala som po príčine. Zdalo sa mi, že má v sebe akýsi spor. Uvažovala som: snad prežíva malé dobrodružstvo... Alebo je to niečo väčšie? Jeho správanie ma znepokojovalo. Najmä večer, keď som sa ukladala do posteľ, prebúdzalo sa vo mne podozrenie, že je mi neverný. V jeho očiach som nenachádzala radosť. Bol chladný ako mráz. Spomenula som si na predošlý večer. Kde bol? Prišiel veľmi neskoro. Opatrne, aby dvere nevrzli, sa vkradol do spálne. Rozsvietila som nočnú lampu. Jeho tvár bola unavená, pod očami temné tieňe, oči však iskrili.

— Emil, — ozvala som sa, premáhajúc pohoršenie. — Kde si bol tak dlho?

— Mal by som sa ti ospravedlňovať, však?

— Nemusíš. Len mi povedz, prečo si v poslednom čase ku mne taký čudný.

— To sa ti len zdá.

— Iste vás to raní, ale verte, že i mňa... Pocítila som, ako do môjho stiesneného srdca vtrhla vlna úzkosti.

— Čo sa mi stalo? Haló! Centrála, neprerušujte nás. Nerozumiem. Čo vrahí?

— Že vás klame s mojou dcérrou. A túto noc strávil s ňou vo vašom byte. Prosím vás, vstúpte mu do svedomia. Moja dcéra je ešte hlúpa, nevie čo vlastne vykonala sama sebe, aj vám, aj mne. Ja si bohužiaľ s ňou neviem poradiť...

Dalej som nepočúvala. Ruka so slúchadlom mi klesla. Bol to úder, ktorý omračuje. V mysli mi zavrádol pochopiteľný zmätko. Ale po chvíli som sa vzpamäta. No čo? Ved som to vlastne šípila, len som si to sama sebe nechcela otvorené priznať. Nebudem mu robiť výčitky. Ako ho poznám, neviedlo by to k ničomu. A najnezmyselnie je vynucovať si oddanosť. Mohol mi aspoň povedať, zbabec! Ak ma chce opustiť, prosím. Rozídem sa bez Škandálov, ako sa patrí na kultúrných ľudí. Ale

ŠŤASTIE V NEŠŤASTÍ

— Nevrav. Vzdáluješ sa mi. Myslím, že zavše ani nepočúvaš, čo ti vrahí.

Cosi nezreteľne zašomral, položil ruku na ústa, zívol a predstieral, že ho zmáha spánok. Nie, nemal čisté svedomie. A bála sa s pravdom von.

Do inšpekčky nazrela sestra a hľasila mi:

— Paní doktorka, príťažilo sa jej. Volá vás...

Kým som k nej dobehla, skonala. Zatlačila som jej oči a pomyslela som si: bezútečné a skrivodlivé je to, že sa tento život neskončí odmenou za utrpenie. V bledom svetle jesenného rána jej meravá tvár ležala na poduške ako zvädnutý kvet.

Vrátila som sa do inšpekčnej izby. Rozochvená zložila som biely plášť. Umyla som sa a mimovoľne som pozrela do zrkadla. Moja tvár bola zhužvaná ustatá. Starnem... pichlo ma, že Emilovi sa už nezápáčim. Prekáža mi nielen to, že som neplodná, ale i vekový rozdiel. Nejeden päťdesiatník si trúfa vziať dvadsaťročnú, ale ak je žena o pár rokov staršia, ťažko si udrží mužovu oddanosť. Musím sa s tým zmieriť. A možno sa mi naozaj len zdá. Oblieklala som si kabát. Keď som vychádzala, zacengal telefon. Váhavo som zdvihla slúchadlo.

— Paní doktorka, viete kde je váš muž?

— Doma alebo v rozhlase. Prečo?

o čo sa potom oprieš, ozvalo sa čosi vo mne. V twojom veku... Sama o seba. Som dosť silná. Máme svoje krásne ľudské povolanie, ktoré mám rada. Lenže prídu zavze chvíľe, keď je dobré mať vedľa seba mužské rameno... V ustatej hlave mi šumel prúd protirečných myšlienok. Kolega, ktorý nastupoval do služby, pozrel na mňa s otázkou.

— Dnes sa neponahľať domov? Čo je s vami? Ste taká nesvoja.

— Máme starosti.

Vyšla som z nemocnice. Chmúrne ráno mi hľadalo do páliacich očí. Vliekla som sa ulicami akoby som kráčala za pohrebňom vozom. Čakala ma ťažka úloha. Bola som ustáta. Najradšej by som sa bola niekde utiahla so svojou bolestou.

Vtom mi prebleskla hlavou prosba mŕtvej ženy z minulej noci. Vlastne je to šťastie v nešťaste, čo som sľubila, uvažovala som. Emil nech si už robi, čo chce. Akož mi akosi prestalo na ňom záležať. Keď sa odsfahuje, neostanem sama. Vezmem si tú malú.

A zrazu som prudko zatúžila mať ju pri sebe už v tomto strastnom okamihu.

Karin Lászlová

Hry o skálu

„Dětské hry o skálu“ — takový titul má reportáž Patricka O'Donovena v „Observer“, pojednávající o gibraltarské otázce v souvislosti s poměrně vzácné se odvádzajícími britsko – španělskými konferencemi.

Uryvky z reportáže:

Skála Gibraltar je opět obléhána (zdá se mi, že po šestnácté a že toto obléžení je v její historii nejméně nebezpečné). O její minulosti sporadicky konferují Velká Británie a Španělsko. Na Gibraltaru je napjatá situace a říší se různé domněnky.

Sám Gibraltar je jedna z nejlegantnějších vojenských základen na světě. Ve skutečnosti je to diouhá a strmá skála s úzkým cípkem obydlené náhorní rovinou, která je částečně vytvořena lidskými rukou. Se Španělkem ji spojuje poměrně malý, plochý a pochmurný průsmyk.

Jsou zde velké, příkré stěny, sedě, postavené z rovných kamených kvádrů. Jsou zde přísné a hrozivé brány. Jsou zde také všechna zařízení, bez nichž se neobejdou kasematy, obranné zákopy a pevnosti. Ve všem věži solidní a prostá elegance regentského období. Interiéry jsou klepnuté, bez stopy nejmenšího zdobnictví. Celku vévodí skála, jak sít provrtaná chodbami, jejichž celková délka činí 32 mil. Chodby jsou vybaveny stálé zlepšovanou instalací.

Obsazení Gibraltaru Velkou Británií bylo výsledkem miliárního cynismu, který byl silný i pro počátek XVIII. století. Za války o Španělské následnictví britská a holandská flotila obsadily Gibraltar, ačkoliv ani jedna z těchto zemí neválčila se Španělkem. Podle rozhodnutí utraktského traktátu z roku 1713, byla skála přiznána Velké Británii; současně však Španělsku

bylo uděleno právo prvenství v případě, že Velká Británie se jí zřekne. Toto rozhodnutí potvrdily další tři smlouvy.

Velká Británie mohla upustit od Gibraltaru. Údržba velkých doků je velmi nákladná. Nepřátelské zájem o může velmi stěžovat pobyt. Strategický význam Skály se podstatně snížil.

Avšak hlavní potíž je místní obyvatelstvo. Cítí 24 tisíce. Skládá se ze smíšeniny Angličanů, Španělů, Neapolitánů, Židů a několika jiných, těžko definovatelných národností z pohledu Středozemního moře. Tito lidé se snaží hovořit španělsky nebo anglicky. Cítí se téměř národem.

Jejich poměr ke Španělsku byl kdysi přátelský a klidný. V současné době tyto city ochladily v důledku nešikovné španělské diplomatické politiky, která v tisku a rádiu útočí na jejich vedoucí činitele a na korporativní charakter jejich institucí. Uduje nás, že po 260 letech „okupace“ neexistuje zde absolutně žádné prošpanělské hnutí, ačkoliv 80 procent obyvatelstva tvoří katolíci.

Formálně Španělsko slibuje repatriantům ve vlasti dobré životní podmínky. 4 body španělského programu prosazují zrušení smlouvy z roku 1713, načež Angličanům další používání vojenské základny na Gibraltar souhlasně s dvoustrannou dohodou, dále slobu, že místní obyvatelstvo si bude moci ponechat britské pasy a zaručuje jim právo na práci a dosavadní svobodu. Toto vše má být zaručeno, jestliže zainteresovaní budou souhlasit a bude provedena registrace v OSN.

Jeden z gibraltarských politiků prohlásil, že tato záruka může být platná rok, a další k tomu doplnil, že Španělsko nabízí práva, která samo ve svém státě neuznává.

Britské stanovisko se opírá o tvrzení, že za demagogických podmínek nemůže Velká Británie zahájit jednání se Španělkem. Utoky propagandy a potíže činné turistům na pohraničních přechodech jsou v určitém smyslu donucovacím prostředkem. Ale prohlášení Všeobecného shromáždění toto stanovisko změnila. Nyní se jedná formou umě-

lého a tajného dialogu. Pohodlným vyřešením by bylo úplné vyklizení Gibraltaru; ale Velká Británie by byla ochotna podniknout tento krok pouze po obdržení souhlasu místních obyvatelů — Gibraltarců. Pokud víme, prozatím nic na to nepokazuje.

Tedy těch 24 tisíc — to je ta potíž. Irácký delegát prohlásil v roce 1964, na konferenci „Výboru 21“ při OSN toto: „Nelze je ignorovat, ani je nelze rozehnat nějakým záhadným způsobem. ...Oni jsou národem, existují, ne jako Španělé, ne jako Angličané, ale jako národ — národ gibraltarský.“

Určité ústupky jsou proveditelné. Bylo by možno ustanovit určitého druhu španělský superkonsulát který by hájil zájmy Španělska. Kompromis pokud jde o používání průsmyku, by byl možný, avšak pochybný. V současné době nelze řešit návrhy Španělů takovým způsobem, který by byl z hlediska morálnosti ospravedlněný. Avšak Španělsko se zaangažovalo v problém odstranění důvlných nespravedlností v takovém stupni, že nutno počít s dalším nasilením napětí a dalšími represiemi.

ORAVA ČAKÁ PRIEMYST

REDAKCIÍ ŽIVOT

Stavba podniku na Orave je veľmi pálčivou otázkou, ktorá si vyžaduje rýchle riešenie. Takto ju vidia všetci tunajší občania, ako aj Výbor aktivizácie Oravy, čo vyplýva z listu ktorým sa tento Vybor obrátil na riaditeľstvo Novotarských obuvníckych závodov s prosbou o lokalizáciu na Orave spomínamej fíliály. Členovia Výboru píšu:

„Výbor aktivizácie Oravy, v opretí o perspektívny plán rozvoja NOZ a na základe rozhovorov prevedených s riaditeľstvom a stranickým výborom obracia sa s prosbou o lokalizáciu fíliály Vašich závodov na Orave...“

Našu prosbu odôvodňujeme následovne:

Na Orave neexistuje žiadne priemyselné stredisko a pretože je to oblasť veľmi vzdialená od miest, vystupuje tu veľký počet nevyužitých pracovných sôl. Náš terén obývajú občania dvoch národností: poľskej a slovenskej. Spomínaný závod spojí tieto dve národnosti a zaktivizuje ich“.

V ďalšej časti Výbor aktivizácie Oravy píše:

„Lokalizácia závodu na Orave, okrem spomínaného, príinila by sa k vzniku robotníckej triedy a v spojnosti s tým, stúplo by uvedomenie. Zaistilo by sa tým tiež vyrovnanie životnej úrovne tunajších obyvateľov s obyvateľmi iných terénov našej krajiny, nehovoriac už o využití veľkého množstva pracovných sôl.“

Styri dediny, na teréne ktorých mal by byť lokalizovaný závod, sú obývané 11.500 obyvateľmi. Vzdialenosť týchto dedín od miesta lokalizácie činí 0,5 až 2 km.

Za takýchto okolností robotníci môžu dochádzať do práce peši, na bicykloch a autobusmi. Nie je preto potrebné organizovanie dovozu a ubytovania. Predpokladajú, že v spomínaných dedinách nachádza sa 2.000 gazdovstiev v ktorých aspoň jeden človek na dva gazdovstva môže odísť do závodu, lebo na gazdovstve nie je potrebný, vyplýva z toho, že okolo 1.000 osôb hľadá tu zamestnanie.

Prosíme, aby sa redakcia ujala tejto témy a pomohla uskutočniť návrh, ktorý ma mimoriadny význam pre obyvateľov Oravy.

Ignác Nižník

VODSTVA, A NAJMA V SUSKOM, LIMANOWSKOM, DĄBROWSKOM OKRESE A NA ORAVE t.j. TAM, KDE JE CITITEENÝ NADBYTOK PRACOVNÝCH SÔL“.

Toto uznesenie je základom a vychodiskovým bodom všetkých snaž a uvažovaní o budúcom oravskom priemysle. A že tento priemysel tu bude, že nemôže obistento terén, to už dnes je záležitosťou nepodliehajúcej diskusii. Jedna sa len o to, aby konečné rozhodnutie prišlo čo najskôr. Lebo sú tu konkrétné návrhy, zo všetkých mier zdôvodnené.

ZMIERIŤ ZÁHON SO STROJOM

Oravský kraj... Každý kto ho navštívi obdivuje jeho kúzlo, a ma pravdu. Z Jablonky, centra Oravy, v ktorom sa zbiehajú všetky cesty, z jednej strany vábi Babia Hora, z druhej obdiv vzbudzuje panoráma Tatier. Chcel by však každý návštěvník žiť tu, kde sa veľa zmenilo, ale kde je stále tých zmen primalo? Nevyhovujú požiadavkam... Samozrejme návštěvník môže zmýliť pohľad na krásne domy, skoro vile, vyrastajúce v Jablonke ako huby po džádi, ale nie je to ani typické, ani všeobecné. Pravidlom v živote tunajších ľudí je záhon zeme. A to taký záhon, ktorý hoci užívá, neuspokojuje všetky požiadavky. Na tom kusku role nenachádzajú prácu na celý deň, aj keby to čo ak chceli. Čo majú robiť s ostatným časom? Ako ho využívať, aby si zarobili?

Pred niekoľkymi rokmi s nadšením uvítali možnosť pracovať v Obuvníckom kombináte v Nowom Targu. Zmierili vlastný záhon s obuvníckymi strojmi, čo prinieslo obojstranné zisky. Takto je aj dnes. Ale každa prax učí, napovedá, ako by sa dalo lepšie. Dojazd do práce z Oravy do Kombinátu v Nowom Targu trvá priemerne 3-4 hodiny denne. Je to neproduktívny čas. Nikomu nič nedáva, ani sedliakom-robotníkom z Oravy, ani Kombinátu. Len toľko, že pre-

prava niečo stotožní. Okrem toho nájdete práce, na ktoré sú strojom, ale

REZERVY

Predsedajúci súdružstva predsedajúci súdružstva, dva tisíce žen, pracovníci, súdružstvo, Jablonka, súdružstvo pracovníckych sôl — 800 ľudí, 150, Podvihové spracované oznamy tých veľkých problémov, kombinátov v práci v ČSR, miestnych riešení stavby obuvníctva, by 10 miliónov osôb. Je to čo chádzali ju in...

Aké ovplyvnenie má. Samozrejme s uspokojením, sto za lesom pri Lipnici, tisícky terénu. Miestneho dodačkového nov, ktorý rieši. Teréne, ktorí sú vlastníci komínov, hľadiská vlastníci len čoskôr, ciech sociálnych nostení, ktoré sú v ovzduší. Keď čím skôr zadržia...

ČO JE NOVÉ

RASTÚ MÚRY ŠKOLY TISÍCROČIA

Po rokoch snaž a plánov škola pomník Tisícročia v Zubrzycy Dolnej stáva sa faktom. Rastú múry budovy, v ktorej bude osem tried a telecvičňa. Rastú pomaly pre fažkostí o ktorých hned napišeme, ale fakt je faktom. Zatiaľ zubrzcíké deti učia sa v súkromných domoch. Ľahšie sa však už prežije obdobie deliace učiteľov a detí od prvého zvončeka v novej škole. A len tohoročná 8. trieda nedočká sa už tejto slávnostnej chvíle. Avšak skoro sto-päťdesiat detí čaka lepší školský zajtrajšok.

Teraz je príležitosť, aby sme spomnuli tých, ktorí svojimi snahami príčinili sa k tomu, že v Zubrzycy Dolnej bude nová, moderná škola. Kott, Kulaviakovci, Ondica, Zubricki, Kovalík otvárajú zoznam tých, od ktorých vyšla iniciatíva výstavby novej školy. K nim sa pripojili iní. Začali tiež pôsobiť miestne organizácie — stranická, ČsKS, dedinský aktív a rodičovské združenie. Lebo situácia školstva v Zubrzyci Dolnej bola smutná. Starú školu trikrát zatvárali až sa napokon zrútila. Deti putovali do súkromných izieb. Ale neprijemnú situáciu miernila stale realnejšia nádej na školu Tisícročia. Tak teda tých ľudí, ktorí teľko snaži venovali tomuto dielu, vidíme už dnes na stavbe. Dohliadajú ako na svoje, lebo veď je to dom pre ich deti.

Ziaľ sú i starostí. Harmonogram práce je mesiac oneskorený, ale predsa mohlo by to byť aj horšie. Podnik všeobecnnej výstavby PODHALÉ zo Zakopaného nemôže sústrediť dostatočný počet nekvalifikovaných robotníkov. Lebo platy neprekračujú 1.000 zlôtých mesačne a na mzdoný fond predsa podnik nemá vplyv. Len je to čudné, že „na túto bolesť nemôže najť liek“ samotná dedina. Predsa keď Zubrzica Dolna dala 200 pracovných jednotiek s koňom a bez koňa, keď Urbar dal

drevo a peniaze na stavebny pozemok, tým viac obecný aktív mal by nájsť formu, akou by poskytol jednoduchú prácu. Predsa nie je to bezplatná práca, lebo platy sú i keď nie tak vysoké ako inde. Preto obecný národný výbor mal by sa energickejšie zaoberať týmto problémom.

Doterajšie práce na výstavbe školskej budovy nevzbudzujú zatiaľ námiestky. Preto da sa očakávať, že Orava obdrží pekný objekt — školu Tisícročia v Zubrzyci Dolnej.

(k)

VÝSLEDKY ROL'NÍCKEHO KRÚZKU

Pozorní čitateľia nášho časopisu si iste pamäťajú, že svojho času kritizovali sme pôsobnosť rolníckeho krúzku v Zubrzyci Dolnej. Fakty, ktoré obsahovala naša kritika nielen že sa úplne potvrdzovali, ale ako uvidíme pohli niektorých ľudí, aby uvažovali, že dlhšie sa takto nedá. Preto preanalyzovali situáciu a zistili, že základný nedostatok pôsobnosti miestneho rolníckeho krúzku bol nedostatok kolektívnej práce celého vedenia i aktív. V polovici tohto roka bol konečne zvolený nový výbor rolníckeho krúzku. Jeho členmi sú Eugeniusz Kott — predseda a členovia E. Kulawiak, J. Hella, J. Ondica, J. Grabarczyk, K. Mastela, J. Polanski a J. Kulawiak. Dobre spolupracujú keď už štyri mesiace po prevrati funkcií môžu sa pochváliť peknými pracovnými výsledkami.

Samozrejme výsledky tohto kolektívu môžeme zobraziť len na základe porovnávania so stavom spred volebnej schôdze. Lebo, ako sami vravia, práca krúzku bude v budúcnosti ešte lepšia. V skrátku sme zaznamenali... Mlafáčky, ktoré predtým boli stále pokazené, dnes pracujú naplneno, bez poruch. Kupili traktor (Ursus 328), ktorý od júla zarobil už 15 tisíc zlôtých. Kosačky, ktoré voľakedy stali nečinné,

V ZUBRZYCY DOLNEJ?

NKAŠKIEWICZ

SEL

ečo je, a predsa za ňu niekto platí. Oho a všetci môžu využívať formy a keď potrebujem 12 hodín denne. Čakaj No čo? Na zmierenie záhona om, e tu na mieste, na Orave,

ER BUDUCÉHO SATELITU

eda židia PRN v Nowom Targu. Tintajczyk vráví, že na Orave sú cežiktoré môžu, chceu a mali by t. Š. Chowaniec, tajomník POP v e úra podrobnosti o rezervach ych. V Lipnicy Małej a Wielkiej Gudzibonke — 400, Chyžnom — 1111-400. A tak d'alej... Jestvujú, iné vyským aktívom, menovite v tyosob. Teda nadalej existuje proba neuspokojený Obuvníckym itom Nowom Targu, možnosťami ČS alebo prácou pri zalesovaní ch tvar. Tuto záležitosť môže výavba Orave pobočky Novotarských kombinátu. Náklad vystavili zlatých, zamestná asi 600 e tomená koncepcia, hoci predi ju napr. výstavba kovo-závo-

ovzdušné okolo tejto záležitosti Orava vŕta tuto koncepciu dojmen. Miestny aktív určil už miesom ceste vedúcej z Jablonky do t. z. v centre zainteresovaného Mie Urbary dali na tento účel 6 tisíc terénu na výmenu pre občanov. Boli by zahrnuté výstavrenie vyský vyhovuje — je tu elektroprústa, voda... Novotarský obuvný kombinát uvažuje o celej záležitosti z a významnosti ekonomiky. Majú poznámko, že dovozu majstrov, budúci poplatkov a iných povinov sú v budúcej pobočke. V Zjednorodene scházca v Łodzi je priaznivé e. P. v tejto záležitosti malo byt zauf konečné rozhodnutie.

ento boli stále v práci. Obohatili sa iž o jednu kopačku a obidve používali topánky zemiakov. Celkove obratnil i tis. zlých a predvidu, že tu kooku splatia všetky dlhy a ešte niečo ďalšie.

Akty maju aktivisti roľníckeho trúžka najblížej budúcnosti? Do počíťuje výstavba garáží pre strojeaktory. Na stavbu pripravujú už vlnu a štrku. Je treba ešte výstavňu a roku 1967 pristúpia k prácii rebehu zimy roľnícky krúžok plánovanie pre všetkých roľníkov o používaní prostriedkov na ochranu rastlín aby na jar boli už všetkimi výsledky používané. Súčasne budu počíťa propagovanie výstavby silosov a hnojiv. Chcú tiež zabezpečiť cez roľnícky dostatočné množstvo umeleckých.

Akme, práca sa pohla z miesta, lávka iky, ktorým sa teší celá dedina, časťou zaznamenávame na stránkach časopisu.

(k)

VBA V SLOVENČINE

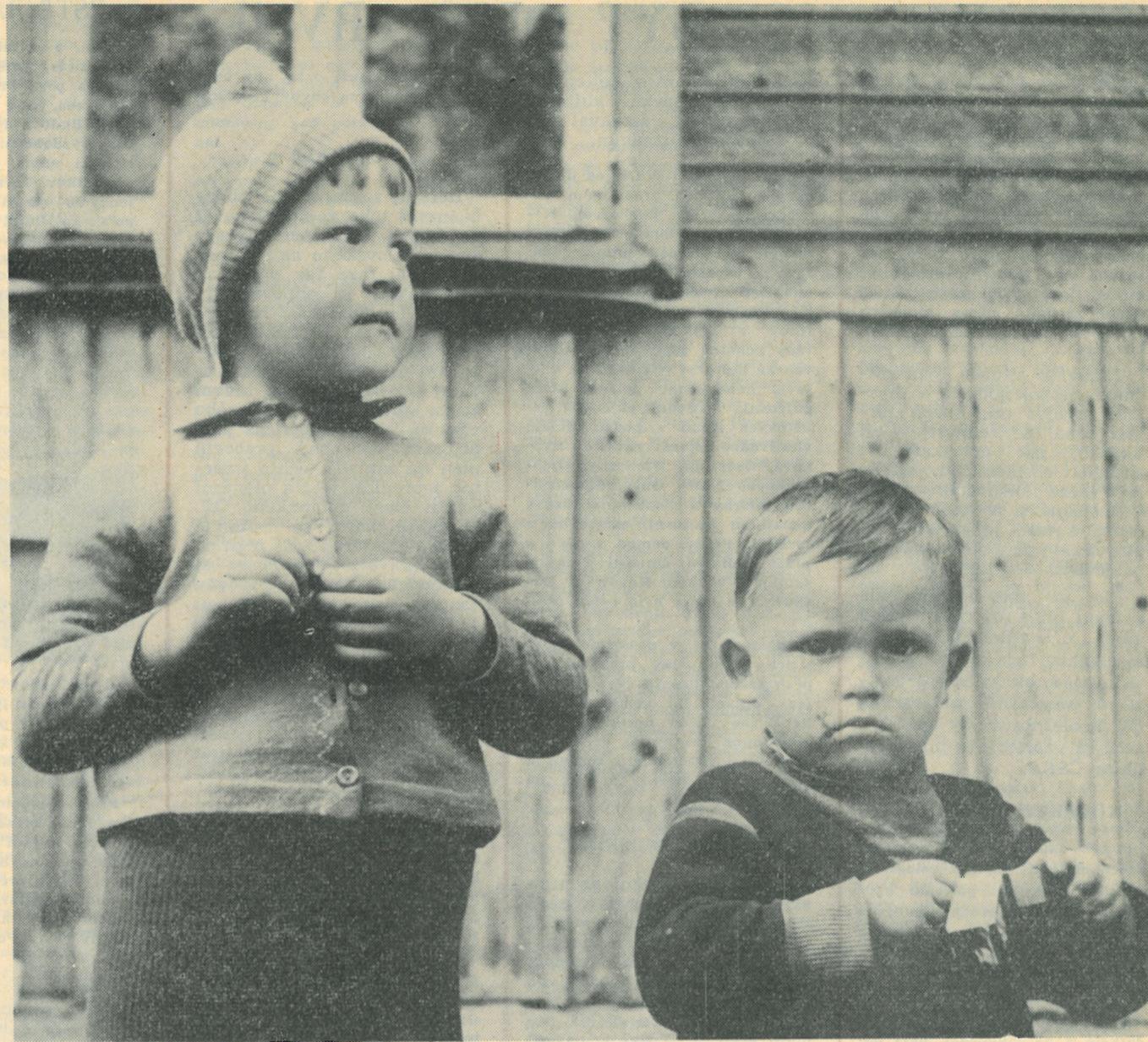
Priemokmi bola v Zubrzycy Dolnej Šlo slovenským vyučovacím jazykom až do slovenčinu sa vyučuje ako iný predmet. V I. triede základnej nevyučuje sa tento jazyk. Podľa zainteresovaných je to veľký nekonaločko praktický diefa v druhede opakuje ešte raz prvu trienu, (týka slovenčiny). V II. triede ďalší slovenský jazyk — 8 detí v III. — 11, V. — 17, VI. — 10 a v VII. detí. Dostatočný počet učebnic zabezpečil, ale chýbajú knihy pre dodatitanie potrebné pri vyučovaní jazyka by tiež dobre — tvrdia zainteresovaní — aby v programe vyučovania ského jazyka viac sa prihliadalo kultúre a dejinám Československa.

(k)

NÁVRHY

PLÁNY

VÝSLEDKY

KULTÚRNE POZNÁMKY Z OKRESU

Kongres poľskej kultúry našiel zvučnú ozvenu v teréne. A nielen cez priamu účasť tamojších delegátov na samotnom Kongrese. Leboskôr, ako sa vrátili, kultúrny aktív mal zprávy z rokovaní Kongresu, záležitosti o ktorých sa tam diskutovalo a ktoré sa schvaľovali boli podnetom k činnosti. Preto je zahodno pouvažovať o plánoch, ktoré zrodil Kongres. Chceme o tom povedať, že Kongres oslobođil smelosť ľudu zaoberajúcich sa kultúrou, ktorí požadujú, aby sa s nou jednalo tak isto, ako s inými oblasťami okresnej politiky. Nejedná sa teda o pomoc alebo opateru, ale o programovu pôsobnosť v oblasti kultúry tiež na okresnej úrovni. Činnosť inspirovaná a vedená tým, ktorí sú spojení s kultúrou a verejnou pracou. Teda prvý návrh: zvolenie spomedzi najobľúbenejších a odborných činitelov OKRESNEJ RADY KULTÚRY.

Aké úlohy bude mať Okresná rada kultúry? Medzi najpodstatnejším úlohami je treba zaznamenať koordinovanie celého kultúrneho hnutia okresu, hromadenie a disponovanie prostriedkami na kultúru. Doterajšia koordináčna komisia neobstala pri skúške, lebo bola ustanovená s okrajovou pravomocou a možnosťami. Aspoň takto to vypadá z jej praktickej činnosti. A zatiaľ v okrese dalo by sa veľa urobiť tak v zmysle bežných požiadaviek, ako aj možnosti. Vieme, že Podhale musí súrbit kultúru nielen medzi vlastnými obyvateľmi, ale tiež medzi ľudmi turistov, pacientov sanatórií a rekreatantmi z Poľska i z cudziny, medzi deťmi, ktoré sú tu v rekreáciach táborkoch. Všetci horeuvedení každoročne prichádzajú do okresu. Z tohto zorného uhla

členov ochotníckych vytváracích klubov PDK v Nowom Targu.

Vejár horeuvedených možností je veľký, hoci uviedli sme len niektoré inštitúcie, osoby a podujatia, tie najdôležitejšie. Aké teda požiadavky môžu mať tunajši občania a aké návrhy mohol zrodiť Kongres poľskej kultúry. Celkovo dalo by sa snad povedať, že Kongres oslobođil smelosť ľudu zaoberajúcich sa kultúrou, ktorí požadujú, aby sa s nou jednalo tak isto, ako s inými oblasťami okresnej politiky. Nejedná sa teda o pomoc alebo opateru, ale o programovu pôsobnosť v oblasti kultúry tiež na okresnej úrovni. Činnosť inspirovaná a vedená tým, ktorí sú spojení s kultúrou a verejnou pracou. Teda prvý návrh: zvolenie spomedzi najobľúbenejších a odborných činitelov OKRESNEJ RADY KULTÚRY.

Aké úlohy bude mať Okresná rada kultúry? Medzi najpodstatnejším úlohami je treba zaznamenať koordinovanie celého kultúrneho hnutia okresu, hromadenie a disponovanie prostriedkami na kultúru. Doterajšia koordináčna komisia neobstala pri skúške, lebo bola ustanovená s okrajovou pravomocou a možnosťami. Aspoň takto to vypadá z jej praktickej činnosti. A zatiaľ v okrese dalo by sa veľa urobiť tak v zmysle bežných požiadaviek, ako aj možnosti. Vieme, že Podhale musí súrbit kultúru nielen medzi vlastnými obyvateľmi, ale tiež medzi ľudmi turistov, pacientov sanatórií a rekreatantmi z Poľska i z cudziny, medzi deťmi, ktoré sú tu v rekreáciach táborkoch. Všetci horeuvedení každoročne prichádzajú do okresu. Z tohto zorného uhla

novotarský okres líši sa od iných, neturistických okresov. Ostatne zdôrazňovalo sa to počas rokovaní Kongresu poľskej kultúry. Preto aj kultúrní činitelia sú povinni využívať mimoriadnu starostlivosť o úroveň kultúry, ako aj musia sa postarať o vystačujúce prostriedky na tento účel. Miestni činitelia sa nazývajú, že práve povolenie PRN Okresnej rady kultúry vytvorí autoritatívnu inštitúciu, ktorá najlepšie vyrieší tieto úlohy.

Do popredia konkrétnych plánov budúcej Okresnej rady kultúry vysunuje sa rada zaujímavých podujati. Aby sme si utvorili perspektívický prehľad, uvedme len niektoré. Turnaj ľudových rozprávacia a spisovateľov, trh ľudového umenia Podhala, festival ľudových umeleckých súborov atď. Niektoré z týchto podujatí konajú sa už dnes napr. trh ľudového umenia, ktorý bol v Rabke v júli t.r. Ale čo z toho, keď exponáty behom hodiny vykúpili francúzskí turisti, trh sa skončil predčasne... Ale ak by bol lepšie organizovaný, ak by zahrnul všetkých ľudových umelcov, nielen tých, ktorí pracujú pre CPLIA, ale aj tých, ktorí vytvárajú námahu si využadujúce veci — vtedy neboli by meteoritom, ktorí zariadili hasne, ale stal by sa podujatím s podstatným kulturným a komerčným významom. Podobne je to aj so súbormi, najmä tými malými, lebo na tých, ako najoperatívnejších stavajú kultúrne plány. Súčasne tieto súbory pôsobia nekoordinované, od prípadu k prípadu, trpia nedostatkom vybavenia a prostriedkov. A zatiaľ zda sa, že

nielen mohli by aktívne pôsobiť, ale dokonca získať finančné prostriedky cez systematické obsluhovanie turistov a pacientov sanatórií, rekreačných a dovolenkárov. Na takomto pozadí zrodil by sa snad budúci okresný festival ľudových umeleckých súborov. Su to len niektoré návrhy zainteresovaných s ktorými som rozprával v novotarskom okrese.

Je tu ešte jedna záležitosť, ktorá sa s tým spája. Je to kultúrne hnutie slovenskej národnostnej menšiny na Spiši a Orave. Aktivisti Československej kultúrej spoločnosti z tejto oblasti s uspokojením vítať návrh povolenie Okresnej rady kultúry. Domnievajú sa totiž, že poskytne programovu a hmotnú pomoc tejto oblasti. Predsa na Podhale dodatočne sa prejavuje slovenské ľudové umenie, nakoľko žije tu slovenská národnostná menšina. Toto obohacuje a skrašľuje novotarský okres, a nič nepredstierajúc, mohlo by byť lepšie využité v kultúrnych plánach okresu. Týka sa to nie len súborov, ale tiež knižnic po prípade klubov ČsKS ktoré, tak ako aj ostatné, majú tie isté fažnosti. Preto bolo by snad správne pouvažovať, či pri príležitosti povolenia Okresnej rady kultúry, nebolo by správne povolenie jej pobočky pre Spiš, pre Oravu atď. Ostatne v týchto záležitostach padnú iste ešte mnohé návrhy, ktoré sa už predkladajú, a to znamená, že rokovania Kongresu poľskej kultúry boli skutočne plodné.

MARIAN BRZOZA

ZELÓW CHCE BYT OPĚT PRVNÍ

Diskutující hovořili o tom, co bylo dobré, avšak výpovědi byly většinou kritické. Stížnosti se navršilo mnoho: uzavřená klubovní místnost, nečinné kino, upadající soubor písni a tanců, který se kdysi dobře rozvíjel, přerušená spolupráce s jinými českými menšinami, obzvláště v Kurowě a v Husinci. To by tak zhruba byly složky té nepříznivé bilance za poslední měsíce, které téměř zastínily obraz mnohých značných úspěchů posledních let.

Takováto situace byla přičinou nespokojenosti a myslím, že byla také inspirátorkou toho, že zelovští Češi ukázali, jak dovedou být energičtí a starostliví, jestliže je v sázce jejich dobré jméno v menšině a v celé Společnosti a také jejich kulturní potřeby, vyplývající z národní odlišnosti.

Ale ne tato energie byla hybnou silou diskutujících a všech účastníků. Dominující myšlenkou byla otázka kolektivnosti a aktivnosti organizační působnosti zelovského OV Společnosti, aby opět byl zářným vzorem pro jiná střediska ČSKS.

KOLEKTIVNÍ ČINNOST

Právě skutečnost, že v posledních měsících chyběla kolektivní činnost, byla tou poslední kapkou, již přetekl džbán všeobecné nespokojenosti a která měla za následek postupný zánik široké a různorodé působnosti zdejší skupiny. Všichni byli zajedno. Všude, na schůzi, před jejím začátkem a po zakončení, byla neustále všemi zdůrazňována nutnost kolektivního působení, to znamená všech členů výboru a všech aktivistů, které seskupuje. Seskupení všech otázek, celé práce a veškerého dění v rukou jednoho jediného činovníka může v každé chvíli způsobit katastrofu a ochuzení a zánik společenské aktivity.

Je to pravidlo, o němž se zelovští Češi přesvědčili na základě vlastní zkušenosti. Avšak lze říci, že toto pravidlo neplatí pouze v tomto případě. Všude tam, kde celá práce je seskupena v rukou jednoho člověka — nutně dochází k zubožování forem působnosti. Proto by bylo záhadno, aby i jiné organizační jednotky ČSKS, pokud v nich bují taková forma, poučily se na příkladě zelovských krajanů.

TAK TOMU BYLO

Není pochyb o tom, že když v Zelově působil početný aktiv, když celý výbor společně s předsedou diskutoval a realizoval veškeré organizační a kulturní plány, byl tento Obvodní výbor celou

řadu let jedním z nejlepších v Československé kulturní společnosti a setkával se s všeobecným uznáním.

Zelovský aktiv se lší od jiných skupin bohatým programem působnosti a živou iniciativou. Nejednou jsme o tom psali. Připoměneme si alešpoň minulý rok. Živá a úspěšná činnost kulturní místnosti. Neustálé plné kilo Společnosti, v němž byly promítány filmy v českém jazyku, které vždy chtotně zapůjčilo Československé kulturní středisko ve Varšavě, nebo filmy polské, které půjčovala Ústřední půjčovna osvětových filmů v Łodži. Mnohé vlastivědné zájezdy např. do Krakova, Osvětimi, Wieliczky, Ojcowi nebo Nowé Huty. Společenské večírky a diskusní schůze s tematikou kulturní, osvětovou a sociální. Prímá pomoc a péče o práci kulturní činnosti českých skupin v blízkém Kurowě a Husinci. Tak tomu bylo celou řadu let.

Pojednou se v posledních měsících tento velký pracovní úspěch začinal hroutit. Vystupovaly jevy organizační nemohoucnosti, jichž zde dosud nezaznamenáno a dokonce lhostejnost ve vztahu k dalšímu pracovnímu rozvoji a dokonce k udržení skupiny na dosažené úrovni.

POUZE PŘEDSEDA?

Některí zúčastnění přisuzovali veškerou vinu za nynější stav bývalému předsedovi OV Wilhelmovi Tomešovi. Opakujme otázku jiných diskutantů: Bylo to opravdu pouze jeho vinou? Kde byli ostatní členové výboru? Co dělala revizní komise? Právě odpovědi na tyto otázky byly přičinou polemiky a sporů výboru.

Bohužel, Wilhelm Tomeš nebyl na této schůzi přítomen a nemohli jsme tedy přímo od něho uslyšet, co podle jeho mínění bylo přičinou těchto smutných výsledků. V debatě bylo zdůrazňováno, že v posledních měsících se opravdu méně zabýval prací ve Společnosti. Některí z diskutujících to spojovali s tím, že Wilhelm Tomeš hodlal změnit bydliště, čímž mohl být natolik obsorován, že pro práci ve Společnosti mu už nezbýval čas. A opět se vracíme k otázce — kde byli ostatní členové výboru? Proč nepřevzali závazky a nepokračovali kolektivně v práci již dosud plnili ustupující předseda?

Zdá se mi, že je nutno souhlasit s těmi, kteří odmítli pokus hodit celou vinu na W. Tomeše, protože by to rozhodně nebylo objektivní hodnocení. Také nelze nazvat objektivním správní referát předeneseny jménem ostatních členů ustupujícího výboru. Nutno kladně ocenit skutečnost, že diskutující dovedli sformulovat objektivní názor o společné práci a společné zodpovědnosti před celou menšinou. Určitě tato sebekritika a zdůraznění kolektivní

práce se zaslouží o to, aby se v budoucnosti tyto chyby neopakovaly.

CO DÁL?

Referát ze správního období kromě toho, že neobsahoval objektivní zhodnocení práce celého zelovského aktiva, neobsahoval také tak důležitou věc, jakou je odpověď na otázku, co dělat dál? Naštěstí diskuse se touto otázkou obírala dost podrobně. Byl podrobně probírána bod za bodem a byly určeny hlavní směry práce nové zvolené výboru. Nový výbor již sám připravil podrobný pracovní plán na základě těchto směrnic a předložil jej na plenární schůzi členů zelovského OV. O tomto plánu se zmíníme ještě v některém z příštích čísel „Života“. Prozatím si připomínáme jeho rámcovou osnovu:

Byla rozhodnuta, že veškeré funkce ve výboru skupiny budou nezíštné a OV požádá UÚV Společnosti o přiznání systemizovaného místa pro odborného instruktora, který by vedl kulturní činnost a s ní spojený společenský život kulturní místnosti, kino a ochotnický umělecký soubor.

V rámci pracovní náplně kulturní místnosti se bude víc než dosud přihlížet k práci knihovny, která se především doplní a obnoví soudobou českou a polskou literaturou, jež nedostatek je silně pocítován.

Bude obnovena práce souboru písni a hudební kroužku a také diskusní setkání v kulturní místnosti Společnosti. Budou uskutečněny besedy s členy místního výboru, kteří pocházejí z české menšiny.

Bude zorganizována výstava „Lidové výtvarné umění v Československu“ pomocí navázání styků s Československým kulturním střediskem ve Varšavě. Kromě toho budou uspořádány výstavy polských výtvarníků a hlavně lidového umění z oblasti obydlených českou a slovenskou menšinou. Plánuje se také výstava prací umělců krajanů, např. Vladimíra Hesse z Lublina, Andrzeje Gombasa z Jurgowa a jiných.

Bude obohacena tematika filmů promítaných v kině Společnosti novými populárně vědec-kými filmy.

Obvodní výbor v Zelově může počítat s velkou pomocí a péčí místního, okresního a krajského národního výboru shodně s prohlášenimi zástupců těchto úřadů, kteří se přihlásili o slovo v závěrečné části schůze. Všechna vystoupení byla poznamenána velkou srdečností a pochopením a obsahovala konkrétní návrhy na tuto pomoc, jež je udělena OV ČSKS v Zelově. Proto se také tyto závěrečné diskusní příspěvky setkaly s vřelým potleskem všech zúčastněných.

Adam Adamec

NOVÝ VÝBOR

Schůzí předsedal jednohlasně zvolený krajan Jan Nowak. Referát ze správního období jménem ustupujícího výboru pronesl krajan Wacław Luśniński. Zprávu ustupující revizní komise předložil Jan Nowak.

Po živém disku, udělení absolutoria ustupujícímu výboru a po schválení směrnic pro další působnost, shromáždění krajané zvolili nový výbor OV v Zelově a také delegáty na celostátní sjezd ČSKS.

Do výboru byli zvoleni:

Jan Nowak — předseda
Mieczysław Kimer — nám. předsedy
Wacław Luśniński — tajemník
Julian Stejskal — pokladník

Gustaw Dedeckusz — člen
Helena Jersak — člen

Do revizní komise byli zvoleni:

Karol Jersak — předseda
Antoni Blazjusz — člen
Aleksander Grygier — člen

Jako delegáti na celostátní sjezd ČSKS byli zvoleni:
Jan Nowak, Mieczysław Kimer a
Wacław Luśniński.

Shromáždění krajané se rozhodli, že na nejbližší výborové schůzi bude zvolen stálý dopisatel časopisu „Život“.

Nově zvolenému výboru a revizní komisi přejeme hodné úspěchy v organizační a kulturně osvětové práci.

ESTE RAZ O SLÁVNOSTI V JABLONKE

Spolu s inými pozvanými okolo desiatej prišiel som 24. septembra pred budovou jablonského lýcea, kde sa konala slávnosť. Budova lýcea bola slávnostne vyzdobená. V strede sa nachádzal nápis, ktorý informoval účastníkov, že slávnosti sú zapojene do rámca osláv Tisícročia poľského štátu. Nápis znies: 1090 rokov poľského štátu. Po ľavej strane nachádzal sa druhý ná-

Vravel tiež o tom ako pred vojnou len málokto rámcoval sa podariť končiť strednú a vysokú školu. Po vojne lýcea v Jablonke absolvovalo vysoko štýristo študentov, a skoro všetci boli zo Spiša a Oravy. Poukazal tiež na to, že akých tažkých podmienok museli pracovať prví profesori a učiť sa prví študenti. Lýcea nemalo budovu prispôsobenú vyučovaniu ani internát. Veľa práce

pis: 400 rokov Oravy a po pravej: 15 rokov lýcea. Teda oslavu sa konali pri priležitosti Tisícročia poľského štátu, štýristoročia Oravy a pätnásťročia založenia jablonského lýcea.

a srdca vložil do toho prvý riaditeľ Stefan Waclawiak.

Po prejave riaditeľa P. Jablončíkho ujal sa hlasu tajomník Okresného výboru strany v Novom Targu, tajomník Ustredného výboru Československej kultúrnej spoločnosti, predstaviteľ Sväzu učiteľov, vedúci oddelenia pre lýcea krakovského kuratória. Všetci poukazovali na úspechy dosiahnuté jablonským lýceom a želali ďalšie dobré výsledky v práci tak pedagogickej, ako aj

Okresného nár. výboru Timofiejczyk, inšpektorka Chylińska, predstaviteľ svazu učiteľov z Nového Targu, predstaviteľ mestskej stránice organizácie Chowaniec, predstaviteľa rodičovského združenia, profesorského sboru s riaditeľom lýcea Plusora Jablončík a iní. Medzi nimi tajomník Ustredného výboru Československej kultúrnej spoločnosti Bronislav Knapčík.

Po pravej a ľavej strane pódia, na terase, ako aj pred celou školou — účastníci slávnosti, absolventi tunajšieho lýcea, školská verejnosť učiteľskému sboru i žiamkom.

Za svoje zásluhy jablonské lýceum bolo vyznamenané odznaním Tisícročia.

Po prejavoch predstaviteľa rodičovského združenia odovzdali do rúk riaditeľa vlajku školy. Riaditeľ odovzdal ju školskej mládeži. Zástupcovia mládeže slávnostne slúbili, že budú dbať o to, aby nikto z nich nikdy nepričínil sa k zahanbeniu meno mena a tým aj meno vlajky, ale že všetci budú vytrvalé pracovať a

mládež, pozvaní hostia a obyvatelia Jablonky.

Ako prvý prehovoril riaditeľ lýcea, Pius Jabłonski. Vo svojom prejave sústredil sa predovšetkým na tom, akú veľkú úlohu v řívete Oravy a Spiša odohralo jablonské lýceum. Je istého druhu hýbnou páku vývoja na tomto teréne. Jablonské lýceum umožnilo štart do života mnohým dcérám a synom Podhalia. Predtým také možnosti neexistovali.

vynasnažia sa, aby jablonské lýceum bolo vždy príkladom pre iných.

Nasledovalo odhalenie pamätnej tabuľky v parku Tisícročia a tým aj odovzdanie a otvorenie parku.

Slávnosť skončila umeleckým programom v ktorom vystupovala školská mládež. V programe boli recitácie básni a sborový spev mládeže.

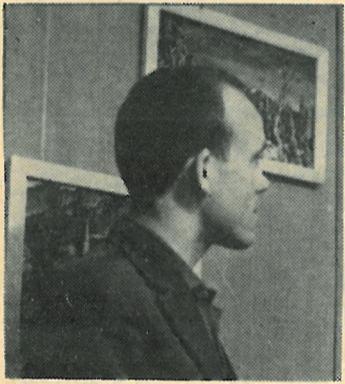
I. N.

VÝSTAVA

Pri príležitosti pätnastého výročia vzniku licea v Jablonke bola zorganizovaná dvojdňová výstava. Časť exponovaná na chodbe liceá tematický sa spájala so životom prácou a výberom Oravou. Boli to fotografie rôznych autorov. Ďalej boli práce tematických spojené s prácou študentov tunajšieho licea. Návštěvnici si tu mohli pozrieť čomu sa študenti učia na prakticko-technických prách, ktoré sú realizáciou polytechnickej školy. Boli tu rôzne nástroje, náradie a predmety bežnej potreby, ktoré zhovili sami žiaci.

Na tretiu časť výstavy som chcel predovšetkým upozorniť našich čitateľov. Bola to výstava maliarských práv absolventov licea, presnejšie absolventa — Františka Kolkoviča, získala si priaznivu ozvu. Je dobre, že profesor Wacławik a prof. Hetniakov stali sa iniciátormi tejto výstavy. Žiaci, pozvaní absolventi a hostia, ktorí si ju pozreli, budú na výstave iste dlho spomínať. Na výstave bol tiež jeden obraz od Lýdie Mšalovej.

Končiac túto krátku poznámku chcel som ešte poznamenať, že na budúce organizátori mali by pri slávnostach ešte vo väčšej miere propagovať práce tých, ktorí sú odchovancami školy. Na snímke František Kolkovič.

STRETNUTIE PO ROKOCH

Roku 1951 bolo založené jablonské všeobecnovzdelenacie liceum. Zdá sa to tak nedávno a predsa uplynulo už 15 rokov od vtedy. Roku 1955 prví absolventi lúčili sa so školou, v ktorej sa učili štyri roky. Každý rok maturovali ďalší oravskí a spišskí synovia, rok po roku skúšky dospelosti skladali pri zelenom stole spišské a oravské dievčatá. Minuloroční absolventi sú už

dvanásťi v poradí, ktorí sa rozlúčili so strednou školou, s profesori a spolužákmi, ako to vraví pieseň, roztrúsil sa šírym svetom... Predsa všetci si sľubovali, že sa ešte zidu. Zatiaľ si len dopisovali, jedni kratšie iní dlhšie a s poniekotorí korešpondujú podnes.

Tohoročný septembrový sjezd absolventov v Jablonke bol príležitosťou pre stretnutie. Len šokovalo, že prišlo tak málo odchovancov licea. Je možné, že mnohí nemohli priestostať. Možno, že čas nebol dosť dobre zvolený. Z toho malého počtu účastníkov daľo by sa usudzovať, že nít, ktorá spája odchovancov jablonského licea, je veľmi útlá a slabá. Ale nemysím, že je to tak. Nasvedčuje tomu hoci aj také malé stretnutie, ktorého sem bol svedkom. Myším tým stretnutie býv. absolventov licea u profesorky Hetniakovej. Čo je najzaujímavejšie stretnutie nebolo ani plánované, ani organizované. A malo miesto len vďaka pohostinnosti absolventky a dnes profesorky tunajšieho licea. Keď sa dopočula, že si chcú niekde posiedieť a porozprávať, ochotne pozvala všetkých, ktorí len chceli prísť. Tieto jej slová sa dosť rýchlo rozšírili a každý po ceste bral niekoho známeho. A tak zákratko izba bola plna hostí. Prišli nie len bývalí žiaci, ale aj niektorí profesori. Niektori sa nepoznali, zočnamovali sa, ved odchádzali z licea v rozpláti desiatich rokov. Stretnutia sa tiež zúčastnili zástupca Departamentu Spotrebno-Administracyjnego ministerstva vnútra Z. Kita a šéfredaktor Životu Adam Chalupec.

Z nálad, ktorá tu vládla môžem usudzovať, že nít, ktorá spája absolventov jablonského licea je silna. Stretnutie bolo nenutné, priateľské, milé a príjemné. Spriatku všetci spievali. V prestávkach sa rozprávali a vypytovali na kačočku. Konečne sa všetci spoločne zabavili pri harmonike. Na konci bolo veselo, len škoda, že takéto stretnutia nekonajú sa častejšie.

ZDRAVOTNÉ STREDISKO

Pred niekoľkými mesiacmi konala sa v Krempechach založiteľská schôdza zdravotného družstva za účasti 150 členov, predstaviteľov WZGS a PZGS, ako aj vedúceho zdravotného oddelenia Okresného národného výboru v Nowom Targu Gontkiewicza.

Pritomní zvili 11 členov radu, ktorá spomedzi seba vybraťa predsedu Sylwestra Mosią a podpredsedov Skupinu Andreja z Nowej Bialej a Srocha Jana z Krempech.

Družstevné zdravotné stredisko začalo prácu 1. septembra t.r.

Obyvateľia Krempech a okolitých dedín sú veľmi radi stredisku, všetci majú bližšie k lekárom. Nemusia už cestovať dĺžne kilometre, keď potrebujú ošetroenie.

Nakoľko stredisko navštievujú obyvateľia nielen Krempech, ale aj Nowej Bialej, Dursztyna, Frydmana a Falsztyna uvádzame príjimacie hodiny jednotlivých odborníkov.

Dr. Andrej Konopka pracuje trikrát týždenne, v pondelky, streda a piatky po obede, zubný lekár Stanislav Papež zatiaľ dvačasť týždenne, celý pondelok a štvrtok, zdravotná sestra je v stredisku každý deň, dáva injekcie a ošetrouje nemocných. Tak tiež registrátorka Irena Paluch je v stredisku denne.

Zdravotné stredisko, 3 v okrese a 46 vo vojvodstve vykonáva skutočne dobrú prácu, ved okrem príjmania chorých má dozor nad 6 školami v ktorých sa učí viac ako 700 detí. Bolo by dobre, ak by takéto strediská boli vo viačších obciach na Spiszu a Orave.

Alojz Galuš
Krempech 35

KACWIN

W Kacwinie straszy miejscowości i przyjezdnych odaapania i niechluja skrzynka pocztowa. Wisi ona w centrum wsi i nieustety trudno powiedzieć aby była ładna wizytówką nadzickiej poczty. Dawniej skrzynka pocztowa (ta sama) wisiała na periferiach wsi u doręczyciela. Na żądanie ludności usytuowano ją centralnie, co jest wygodne dla wszystkich. Ale czy musi straszyć brzydotą?

(k)

Do Kacwina co jakiś czas dociera kominiarz. Nie po to jednak aby wyczyścił lufty i aby gospodyniom dobrze się warzyło. Kominiarz przychodzi po pieśniadze, pobiera po 5 złotych od dumy, a do wymiatania się nie kwapi. Mieszkańcy proponują aby nadzór nad przewodami kominowymi w Kacwinie przejęli przeszkołeni członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej. Wytypowali już nawet kandydatów na kurs. To zresztą nic nowego... Tak było tutaj przed wojną, a w Łapszach jest tak i dzisiaj. Dlaczego tak być nie może i obecnie pytamy zainteresowane tymi sprawami władze?

(k)

LIPNICA WIELKA

W Lipnicy Wielkiej otwarto ostatnio ośrodek zdrowia. Ludność powitała z dużym zadowoleniem tą społeczną placówkę. Ułatwiona ona bowiem obsługa chorych z okolicy jak również poprzez nią będzie można podejmować wiele akcji profilaktycznych.

Powiat NOWY TARG

W powiecie nowotarskim ponad 1000 dzieci w wieku szkolnym nie uczęszczają do szkół. W samym Kacwinie na Spiszu jest takich dzieci kilkanaście, głównie ósmoklasistów. Obecnie w związku

ku z powszechnym 8 letnim naučeniem obowiązek szkolny trwa do 17 lat. Wielu rodzicom, którzy lekceważą obowiązek szkolny swych dzieci grożą prawem przewidziane kary — grzywny, a nawet areszt. Wydaje się jednak, że w wielu przypadkach można by tej ostateczności zapobiec gdyby przeprowadzić szerszą akcję uświadamiającą wśród rodziców.

HARKABUZ

W Harkabuzie na Oravie aktywnie działają członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej. I to nie tylko wtedy kiedy trzeba gasić pożary. 16 członków OSP wyróżnia się bowiem także w pracach społecznych. Ostatnio z ich istotnym udziałem przeprowadzono do tej wsi linię telefoniczną. Pracowali przy tym piešzo i konno, a nawet się opodatkowali. Mieli zresztą w tym dziale swój społeczny interes, bo wiem obiecano im iż oni także uzyskają dla potrzeb OSP telefon i będzie on zainstalowany w remizie OSP, którą wnoszono czynem społecznym. Ale niestety słowa „Halo! Tu Harkabuz” mogą płynąć tylko z aparatów zainstalowanych w szkole i u solista. OSP nie dostąpiła tego zaszczytu.

Apelujemy do poczty i rady narodowej w Nowym Targu, aby spowodowała podłączenie aparatu telefonicznego także dla potrzeb OSP w Harkabuzie. Nie tylko dlatego, że zostało im obiecano, ale dlatego że jest im potrzebny w ich trudnej służbie społecznej.

(k)

ZUBZYCA DOLNA

Wiele już lat dyskutuje się na sesjach gromadzkiej rady narodowej sprawę ogrodzenia miejscowości cmentarza. Ostatnio nawet część przybytku zmarłych została ogrodzona. Ale na tym ostatecznie prace utknęły. Czyżby radni byli bezradni i nie mogli jakoś ostatecznie załatwić tej sprawy?

Podobnie zresztą przedstawia się sprawa konserwacji drogi z Zubrzycy Dolnej do Podwilka. Trzeba tam przekopać rowy i naprawić nawierzchnię. W tej sprawie GRN podejmowała wiele uchwał. I tu podjęto wstępne prace. Ale tak się je powoli kontynuuje, że co jest zrobione, to woda znowu podmyje. Ważna to sprawa, bo tedy ma przebiegać nowa linia PKS, co oczywiście w tej sytuacji jest nie realne.

O PARENÍ A KVASENÍ ZEMIAKOV

Naša krajina patrí medzi popredné v pestovaní zemiakov. Hektárova výnosnosť tejto cennej plodiny stúpa z roka na rok, ale aj straty vypĺňajúce z uschovávania a skladovania v zime období nie sú malé. V niektorých gazdovstvach tieto straty pri nesprávnom kopcovani dosahujú dokonca 20%.

Ako tomu predbiehať, aby táto hodnotná krmivovalná základňa bola využitá správne pre rozvoj výhodného chovu ošípaných?

Mnohí rolníci sa už presvedčili o výhodach, ktoré prináša parenie a kvásenie zemiakov. Aby to neboli len reči uvediem niekoľko výpovedí, ktoré som si vypočul priamo od rolníkov v rozhovoroch s nimi počas návštěvy v dieka. Hryncuk Andrej z obce Hanuša (okr. Włodawa) vráví: „Chovam dobytok a ošípané. Moje gazdovstvo má 6,5 ha. Pre kravy robím kŕňu z listov cukrovej repy. Táto kŕňu je základným krmivom pre dobytok v zime období. Pre ošípané, a mám ich poväčšinu 15 kusov ročne, pripravujem krmivo z parených a kváseňých zemiakov. Toto krmivo doplnujem priemyselnými miešankami, a sŕvatkom. Ešte pred niekoľkými rokmi každodenne varil som pre ošípane zemiaky v malom parníku. Aby som nemusel zemiaky každý

deň variť, parím väčšie množstvo, a potom kvásim. Kvásemie si vyžaduje najmenej práce, týmto spôsobom výhýbam sa stratám, ktoré sú následkom uskladňovania zemiakov v kopcoch alebo pivniciach. Viete, koľko mi predtým zhnilo? — a mávol rukou, akoby muchy odháňal.

Preto nie každodenne varenie v malom hrnci menšieho množstva zemiakov, čo je spojené s cedením, chladnením, rozťačaním, čiže pripravovaním krmiva pre ošípané.

Tieto práce predovšetkým zatažujú vidiecké ženy, preto aj Andrejová manželka vďačne hľadala na manžela keď rozprával o parení a silosovaní zemiakov.

Mnohí rolníci vyslovujú obavy, či kvásené zemiaky nie sú pre ošípané horším krmivom ako svieže parené. Ako odpoved počul som takúto vetu od jedného gazdu z wloszczowského okresu. Tento gazda nahovorený zootechnikom zakvasil polovicu určenej na krmenie zemiakov lebo sa obával, že „voľačo sa môže nevydarif“. Keď sa kvásené zemiaky skončili, musel sa vrátiť k pareným. Vtedy sa prevedol, že ošípane po kŕňu všeobecne nechceli žrat. Neskôr dával im na výber, kvásené a nekvásené zemiaky. Vždy si vybrali kvásené.

Ako to prakticky riešia mnohí rolníci, ktorí na svojich hospodárstvach preorientovali sa na kŕňovky?

Opäť použijem príklad a skúsenosti Zbigniewa Łazebnika z Krotoszyc w łowickom okrese. Tento gazda kvási v jednom betónovom silose siláz zelený pre dobytok, v druhom parené zemiaky, ktoré sú výborným krmivom pre ošípané. Z. Łazebnik a mnohí jeho susedia už dávno neuskladňujú zemiaky v kopcoch. Sú to príliš veľké straty — vratia dnes — aby sme trali čas na kopcovanie a potom straty následkom hnilia časti zemiakov. Preto sa rozholili paríž zemiaky, a potom kvási v silosoch. Všetci počítajú s tým, že v patričnom čase do dediny pride párná kolóna POM.

Je však treba upozorniť že svieže a kvásené zemiaky sú jednostranným krmivom, to znamená podávané v príliš veľkých množstvach, bez doplnenia bielkovinovými krmivami, spôsobujú škodlivý pretučnelosť a zhoršenie akostí mäsa.

Predbiehať tomu sa môže dbaním o náležité doplnenie krmovinových zemiakových dávok, krmivami obsahujúcimi bielkoviny, t.z. koncentrátmi, ktoré sú dostupné v obchodoch GS a napr. mladými zelenými krmivami s motýlikovými rastlinami. A práve tu sú široké možnosti pre kŕňovky pre ošípané. Namiesto, aby sme silosovali len parené zemiaky, môžeme kvásiť tiež rôzne krmiva obsahujúce bielkoviny.

V kŕňovkach zelené krmiva mali by zaoberať 30-40% váhy zemiakov. Zelené krmiva je treba nadrobno no posekať a pri silosovaní dokladne vymiešať s parenými zemiakmi. Pri kvásení môžeme tiež k zemiakom primiešať omrvinu zo sena.

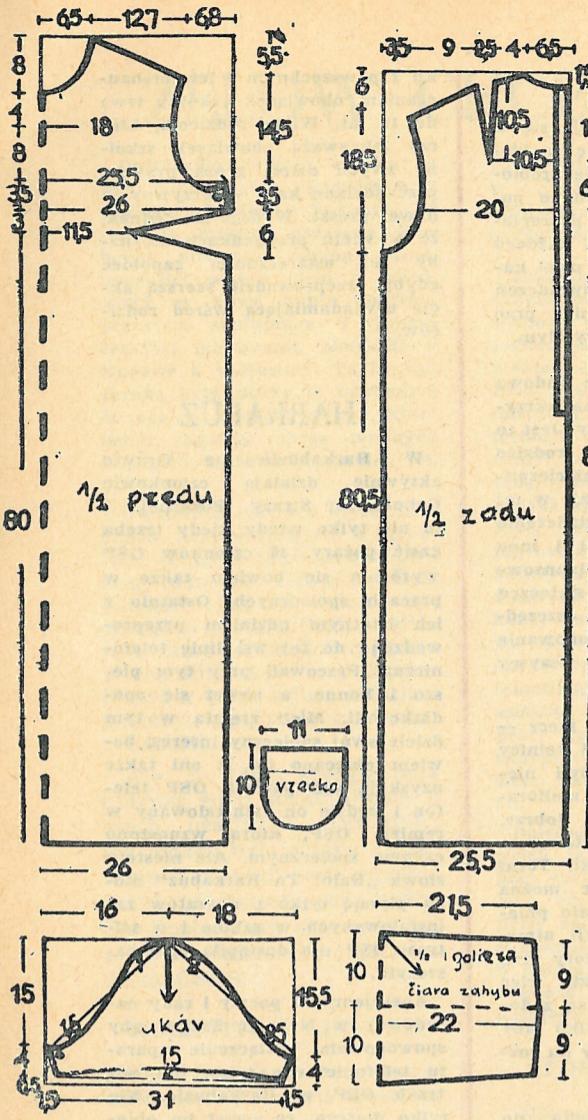
Veľké sú tiež možnosti pridávanie odpadov mäsa, ale nahradzujú ich bielkovinové koncentráty, ktoré obsahujú priemyselné krmivo, nakoľko vidiel nemá možnosť obdržania týchto odpadov z jatiek a spracovania týchto.

Kŕňovka získana takýmto spôsobom je vysokohodnotným krmivom, ktoré ošípané radi žerú a zároveň dedinským gazdinkam šetri veľa práce.

Je však nutné postarať sa, aby na dedinu v patričnom čase prišli pareniskové kolóny, ktoré za minimálny poplatok zaparia zemiaky. Povinnosťou POM, po prípade rolníckych krúžkov, ktoré majú k dispozícii párníky je, aby už pred príchodom do dediny použili obyvateľov, čo je treba urobiť než kolóna pride. Jedna sa o to, aby sa patrične využíval čas a párniky nestali nevyužití. Pareniskové kolóny mali by začať prácu už koncom októbra a cez november za dobrých atmosferických podmienok dá sa zabezpečiť gázovstvu dobré krmivo pre ošípané.

Domnievam sa, že i na Podhalí budú využítae dobré skúsenosti gazdov z lubelského a lódzkeho vojvodstva. Stojí to za to!

D. P.

PRE ŠIKOVNÉ RUKY

OCAMI ZENY

PRE PRISTÍHLE

Na poprsie: Ohnuté ramená pomaly zdviheme do výšky pliec a čo najdalej zapažime. Potom ich taháme späť do predpaženia (ohnuté), až sa nám lakte vpredu takmer dotknú.

Proti „soľničkám“: Stojíme vzpriamene, ramená visia podľa tela, ruky sú zovrete v päť. Vytáčame ramená v plecnom klibe čo najdalej dozadu. Plecia pritom nezdvihamo, tlačíme ich dolu. Iný cvik: V laktoch ohnuté ramená skrižíme, ruky vyložíme zo plecia. Ramenami s jemnými trhnutiami mávame horedom. Plecami nehýbat.

Na vyformovanie bokov: 1. Rukou sa oprieme o stenu. Nohami, raz jednou a raz druhou voľne kívame v bedrách do-

TENTOKRÁT ŠATY PRE VYSOKÉ A ŠTÍHLE

Sú to šaty úplne jednoduché, neprestrihnuté v pásse, s krátkymi rukávmi a vyloženým golierom. Malé vrecká sa naštie na prsiach. Šaty sa zatvárajú vzadu na zip. V pásse sú stiahnuté úzkym opaskom.

Na šaty je potrebné 1 m. 75 cm látky, šírky 1 m 40 cm. Strih je pripravený na postavu s rozmermi: prsia 92 cm, bedra 98 cm. Strih je spracovaný bez látky potrebnej na zošítie. Preto pri strihaní musíte pridať látku na zošítie a vykončenie.

Po nakreslení a vyskúšaní strihu, položíme ho na dvojité preloženú látku. Vyznačujeme obrys strihu na látke. Strihame jednotlivé časti šiat. Predbežne zošívame a šaty meriame. Potom zošívame. Vzadu všívame zip. Rukávy vykončujeme a spájame (šv rukáva so švom bočným šiat). Okraje vreckáv prebežne prišívame. Vrch začíme, žehlíme, prišívame na šaty.

Golier strihame šikmo. Strih zobrazuje polovicu dvojmo zloženého goliera. (pridávame len po 1 cm k okrajom na švy). Golier strihame úplne šikmo. Každý okraj zošívame zvlášť po ľavej strane. Obratíme a predbežne prišívame. Okraje goliera k všetkmu stiahujeme niťou dopasovávajúc k okraju výstrihu pri krku. Potom golier položíme na stole a okraje spodnej časti goliera vyfahujeme žehličkou do skoro okrúlej línie. Snažíme sa tiež začehliť pokrčinniny, ktoré vznikli pri stahovaní nite. Golier spájame s výstrihom pri krku. Vyskúšame. Potom prišívame spolu so šikmým kusom látky, ktorou zakrývame šev. Podšívame. Opasok si jemným opaskom s jednoduchou kusou alebo zo šikmou. Dĺžka opaska činí 1 m 50 cm, šírka 1,5 cm.

STUČNOVACIA DIÉTA

Ak na zaokruhlenie svojej príštieho pôstavy chceme ešte niečo urobiť, tak skúšime stučnovaciú kúru. Takto má vyzerat jeden deň:

- 7 hod. kaša z ovosených vločiek s maslom a ovocnou štvavou, jeden a pol lyžice rybieho tuku,
- 8,30 hod. pohár citrónovej štvavy s vajcovým žltkom a cukrom, chlieb s maslom, tvaroh, paradajky,
- 10 hod. pohár zeleninovej štvavy,
- 11 hod. pohár paradajkovej štvavy,
- 13 hod. mäso so smotanovou omáčkou a zeleninou, zemiaková kaša, šalát, krémový múčnik,
- 16 hod. pohár surového mlieka, chlieb s maslom a medom,
- 17 hod. pohár ovocnej štvavy,
- 18 hod. pohár zeleninovej štvavy,
- 19,30 hod. zelenina so smotanovou omáčkou, obložené chlebíky,
- 21 hod. kaša s ovosených vločiek s maslom a ovocnou štvavou, jeden a pol lyžice rybieho tuku.

Jedlá sa môžu striedať a obmieňať. Namiesto kaše z ovosených vločiek môže byt krupica alebo ryža, namiesto mäsa ryby alebo pečienka. Ovocné štvavy môžeme nahraditi ovocím, kompotom alebo kandizovaným ovocím.

Päť dôležitých pravidiel

1. Medzi jedlami málo pit. 2. Sladiť medom namiesto cukru. 3. Ráno a pred spáním uvoľniť svaly od hlavy až po päty. Pokojne a zhľboka dýchat. 4. Zriecknúť sa silnej kávy a cigaret. 5. Jedzte denné vitamíny podľa predpisu lekára.

predu a dozadu. Oblúk sa má posmaly zváčšovať, opäť zmenšovať. Potom kívame nohou doprava-doľava. Všetko s uvoľnenými svalmi, 2. Kľakneme si, rukami sa vpredu oprieme o zem. Striedavo, raz pravú, raz ľavú nohu vystrieme dozadu a vo veľkom oblúku unožujeme a opäť ju taháme späť. Kolená nekríme.

Na modelovanie lýtok: 1. Urobíme drep, prsia spočívajú na kolená. Rukami sa oprieme o zem. Nohy v rýchлом striedaní prudko vydihujeme dozadu. Kolená musíme zakaždým pritiahnúť k prsiam. 2. Sadnime si na stoličku, na vonkajšiu hrannu. Napäť nohy natiahneme pred seba, päťmi sa opierame o diážku. Predkloníme sa, rukami chytíme špičky nôh a ta-

háme ich k sebe. Musíme to dobre pocítiť v lýtkach.

Dýchanie rozširuje hrudný kôš: Tieto cvičky cvičíme so zadržaným dychom. Stojíme rovno, pomaly predpažujeme a zhlobka sa pokoje nadýchame. Dych zadržíme a pravou rukou pätkrát krúžime v bočných kruhoch. Pripážime, zhlobka vydýchneme a ruky uvoľníme trasením. Opäť krúžime ľavou rukou. 2. Ruky pomaly upažíme. Nadýchame sa a pri zadržanom dychu opíšeme rukami päť predných kruhov. Pripážime a vydýchneme. 3. Cvičenie ako predchádzajúce, ale teraz pri zadržanom dychu krúžime za seba pravou i ľavou rukou. Cvičíme pri otvorenom okne. Po každom cviku sa na chválu uvoľníme.

malý žiutot

PRÍPAD NA ROZLÚŠTENE NÁHRDELNÍK

Na telefonické zavolanie sa inšpektor Werner dostavil do bytu známeho zlatníka. V pracovni uviedol vybité okno. Crepin skla ležali na podlahe, na písacom stole, vo vytiahnutej zásuvke stola, ktoré zámok bol vypáčený, ba dokonca v akváriu so zlatými rybkami, ktoré stálo v blízkosti písacieho stola na osobitnom stolíku.

mu ráno vyplazila jazyk... A ani nezbaladal, že sa veľká lyžica dotkla samého dna. Na dne bolo ešte trochu medu. Lyžicou sa k nemu nedostane, ani labkou; Miško porozmýšľal, strčil hlavu do pohára: ved' na dne je to najlepšie!

Ked' zjedol aj poslednú kvapku medu, chcel si dať pohár z hlavy dolu. No čo ako sa namáhal, pohár sa ani nepolohol.

Hladné medved'atá sa vrátili zo školy a hned' utekali ku kredencu. Otvorili dverku — níť. Za kredencom zočili Miška, braček si tam sedí s akou si príbojom na hlave.

Aha, náš Miško sa hotuje do vesmíru! — Sivý zaklepal na pohár, Hned' zas o dno.

— Zahrajme sa na kozmonautov!

Lenže Miškovi nebolo do smiehu: nie dosť, že si hlavu vopchal do pohára, ešte ho aj brucho rozbolelo. Načo len jedol toľko medu! Ryšavá sestra odbehla po liek, ale ako mu ho dat, ked' má hlavu v pohári! Skúšili pohár stiahnuť, no div Miškovi uši neodtrhli!

Miško s pohárom na hlave vykákal, kym prišla Medvedica-mama. Nasiliu stiahla pohár a dala mu vypíti za veľkú lyžicu medicíny.

V kredenci už dva týždne stoja dva ozrnuté poháre medu, no Miško sa na ne ani len nepozrie. Vari mu med prestat chutí?

dotkol a hned' som zavolal vás.

— Predpokladám, že náhrdelník bol poistený, mám však obavy, že poisťovňa vám náhradu nevyplatí, — povedal inšpektor Werner po podrobnej prehliadke miestnosti.

Prečo inšpektor podozrivoval zlatníka?

* * *

UROBÍME SAMI

BICYKLOVÁ PELEŘINKA NA DÁŽDIVÉ POČASIE

DETÍ, POČÚVAJTE!

MASKRTNÝ MÍSKO

čeka, na Čierneho bračeka a na Ryšavú sestričku. Aj oni budú chcieť jest, keď sa vrátia zo školy.

Sotva mama zatvorila dvere, Miško hop! — ku kredencu. Schytli pohár s medom, no vložiť na stôl ho nevyládal — taký bol tažký. Nuž posadil sa na zem a načieral do medu veľkou lyžicou. Pozera, med sa akosi chytrý miňa. „Viac už nebudem, ostatným by nič nezostalo“, pomysel si Miško. „Ale aký je len dobrý!“

Nezdržal sa a znova načerl lyžicou do medu. „Hnednému bračekovi nenechám, je to taká žalobaba“, rozhodol sa Miško. „Ani pre Sivého brata nenechám, včera doniesol štvorku.“ A Miško zas načerl lyžicou. „Či je len chutný!“ Potom mu zislo na rozum, že sa Čierny brat bijava a Ryšavá sestrička

súvky.
berpiny skla dostal aj do zá-
sušky. Nemohli by sa teba-
okno a že potom vypäčiť za-
nejprv zložed' musel vyskovane.
Vlámanie bolo finisované.

Pelerínu si jemným opätkom zlepšíme a obliekame cez hlavu a zatvárame na 20 cm zip, do dvojitého okraja kapucne, okolo tváre, vtahujeme stužku, ktorú zaväzujeme pod bradou. Dolu, po vnútornnej strane predu, trochu šikmo pripievávame (najlepšie pomocou nitov) dve stužky v dĺžke 20 cm, cez ktoré pretiahujeme v čase jazdy dlane, aby sa pelerinka nepresunovala a za jazdy dobre chránila oblek. Trochu pod pásmom prišívame druhý pár stužiek, ktoré zaväzujeme vzadu (ako pri zástere).

Dopolnením bicyklového úboru (alebo na motorku) sú nohavice proti dždu, ušité z takej istej látky ako pelerinka. Bočné zapätie najlepšie urobíme na dedka a babku, eventuálne na dolu otvárané zipsy. Do horného okraja vtahujeme gumičku (nepríliš pevnú, aby netlačila nohy). Spodný okraj nohavíc vykončujeme klapkami, ktoré prikryvajú vrch topánok, ako aj páskami, ktoré pod podošvou pridržavajú nohavice.

Kalendár

SLNCA

Východ Západ

6.hod.31.min. 16.hod.08.min.

6.hod.56.min. 15.hod.45.min.

MESIACA

17.hod.23.min. 10.hod.00.min.

10.hod.42.min. 17.hod.22.min.

14. novembra

15. novembra

Posledná štvrt 5. novembra

Nový mesiac 12. novembra

Prvá štvrt 20. novembra

Plný mesiac 28. novembra

P	W	S	C	P	S	N
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

HÁDANKY

Z malých veľký

Predstavivost nemusíte skúšiť na veľkých výročiach. Desať takových malých trojúhelníkov k tomu stačí. Pokuste sa z nich sústaviť jeden veľký trojúhelník. Pro usnadnení této kúpodív obtížné úlohy máte vedle nakreslo, ja ktakový veľký trojúhelník má vypadat.

Správne riešenie matematickej úlohy z čís. 9/66:

$$\begin{array}{r} 836 \times 18 \\ \hline 6688 \\ 836 \\ \hline 15048 \end{array}$$

Správna odpoveď kvízovej úlohy z čís. 10/66: Na obrázku bol zakreslený predmet č. 6 (kladivo).

Nás kvíz z čís. 10: Snad nie len my ale každý mohol bez premiestňovania spočítať, že v všetkých označených smeroch bol súčet 26. Pričinil sa k tomu tlačiarenský škriatok, ktorý namiesto hádanky umiestnil hned aj riešenie. Pekne sa Vám klamia abyste mu to odplustili.

Knižné odmeny sme vylosovali pre Jánu Sperlaku z Jablonky č. 649, Silvestra Gmidu z Nowej Bialej č. 94, Jána Paniaka z Jablonky č. 2. a Jaroslava Dedečjusa zo Zelova.

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

W dniu 17 maja 1965 r. została sporządzona w Warszawie konwencja między Polską Rzeczypospolitą Ludową a Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną o uregulowaniu zagadnień dotyczących podwójnego obywatelstwa. Po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych tekst konwencji został ogłoszony w Dzienniku Ustaw Nr 19 z r. 1966 pod poz. 120.

Motywem wydania konwencji było zlikwidowanie podwójnego obywatelstwa tych osób, co do których ustawodawstwo zarówno polskie jak i czechosłowackie przyznało im swoje obywatelstwo.

Konwencja przyjęła zasadę, że sam zainteresowany, a więc osoba posiadająca w dniu wejścia w życie konwencji dwa obywatelstwa — może wybrać obywatelstwo tego państwa.

Niebezpieczeństwo porażenia piorunem grozi zwierzętom pracującym na wolnym powietrzu i znajdującym się na pastwisku, zwłaszcza gdy w chwili wyładowania elektrycznego mogą one dotknąć drutu używanego w wielu miejscowościach do ogrodzenia pastwisk albo też gdy gromadzą się pod drzewami. Podobne skutki jak porażenie piorunem, wywołuje porażenie prądem elektrycznym o silnym napięciu. Zdarza się to głównie u koni i następuje, gdy zwierzę dotknie przerwanego przewodu wysokiego napięcia. Zwierzęta znajdujące się

PRAWNIK

stwa (polskie lub czeskie), które pragnie zachować.

Wyboru dokonują osoby zainteresowane a zamieszkałe na terytorium państwa, którego obywatelstwa nie wybierają — poprzez złożenie pisemnego oświadczenie w przedstawicielstwie dyplomatycznym lub we właściwym wydziale konsularnym — państwa drugiego (a więc którego obywatelstwo wybierają). Oświadczenie o wyborze obywatelstwa (składane w dwóch egzemplarzach) może być dokonane w ciągu roku od dnia wejścia w życie konwencji, a więc do dnia 20 maja 1967 r.

Uprawnionymi do składania oświadczenia są osoby pełnoletnie, a więc — w rozumieniu konwencji — te które ukończyły 18 lat lub poniżej tego wieku — jeżeli zawarły związek małżeński. Dzieci poniżej lat 18. — uzyskują obywatelstwo rodziców — jeżeli ci mają jednakowe obywatelstwo. W przypadku różnego obywatelstwa rodziców — dzieci uzyskują obywatelstwo zgodnie z porozumieniem rodziców. Porozumienie to powinno być wyrażone w oświadczeniu złożonym do przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego o wyborze obywatelstwa. W przypadku braku porozumienia rodziców, dzieci zacho-

wiąją obywatelstwo tego państwa, na terytorium którego będą miały stałe miejsce zamieszkania w dniu 20 maja 1967 r.

Osoby, które do dnia 20 maja 1967 r. nie złożą oświadczenie o wyborze obywatelstwa zachowują wyłącznie obywatelstwo tego państwa, na którego terytorium będą miały w dniu tym stałe miejsce zamieszkania.

Osoby, które wybiorą obywatelstwo państwa, na terenie którego nie mieszkają mogą dalej pozostać w dorywczo miejscu zamieszkania.

W opracowaniu niniejszym podane zostały do wiadomości jedynie podstawowe zasady konwencji.

Mec. WITOLD FERFET

de wszystkim na końcach i dolnej powierzchni brzucha. Prąd wysokiego napięcia powoduje kurcz i zwierzęta rażone padają w następstwie tego może wystąpić wstrząs mózgu, złamanie kości. Śmierć następuje w parę minut lub w kilka godzin po zadziałaniu prądu. Porażone zwierzę należy położyć na obfitą ściółkę i przewracać od czasu do czasu. W razie utraty przytomności podaje się środki podniecające jak alkohol, kamfore, kofeinę.

HENRYK MĄCZKA
Lekarz weterynarii

páleného a rozvareného cukru.

Tefaci závin s kapustovou plnkou

Rozpočet pre 4 osoby:
70 dkg tel'aciny zo stehna, soľ, 20 dkg kapusty, 2 dkg cibule, 2 dkg masti, 10 dkg bravčoviny mastnej, 1 vajce, čierne korenies, 1 lyžica omrvín. Na pečenie 5 dkg masti alebo slaniny, cesnak, rasca.

Naklepáný kus mäsa posolíme, naplníme, skrútme, obviažeme husto nitou alebo tenkým motúzkom, dámé na mast, osolíme, potrieme cesnakom, rozotretým so soľou, posypeme rascom. Pri pečení často polievame horúcou šťavou z mäsa, potom podlievame horúcou vodou alebo odvarom z kostí. Plnku pripravíme tak, že posekanú kapustu uparíme do mäkké na masti s cibulou, potom osolíme, pridáme trochu utlčeného čierneho korenia, pomleté tučné bravčové mäso, vajce a toľko omrvín, aby bola plnka dosť hustá.

w wilgotnych pomieszczeniach narażone są na to, że prąd może splynąć przez nie. Rzadko spotyka się, że organizm zwierzęcia znajdzie się między dwoma przewodami, najczęściej poprzez zwierzę prąd zostaje odprowadzony do ziemi. Uderzenie pioruna powoduje, że w tkance mózgowej następują zmiany i pękają drobne naczynia.

Paprikášová polievka

Rozpočet pre 4 osoby: 4 dkg masla, 4 dkg cibule, 30 dkg tel'aciny, soľ, paprika, lyžica paradajkového pretilaku, bobkový list, 1,5 lit. vody, 1 dl smotany, 6 dkg makarónów.

Na rozprávané maslo dáme nadrobno pokrájanú cibulu, počkáme, kým zosklovatie, pridáme sładkú červenú papriku, na drobné kúsky pokrájané telacie mäso osolené. Ked' sa štava z mäsa vypari a mäso dostane peknú farbu, podlejeme ho horúcemu vodou a uvaríme do mäkká. Potom pridáme na drobné kúsky polámané makaróny a uvaríme do mäkká. Do hotovej polievky pridáme smotanu, do ktorej môžeme zamiešať pol lyžičky hladkej mýky a ešte chvíľu povaríme aj s kúskom bobkového listu. K mäsu môžeme pridať v lete na temké rezančeky pokrájanú zelenú papriku a clúpanú čerstvú paradajku.

Gulášová polievka

Rozpočet pre 4 osoby: 3 dkg masti, 3 dkg cibule, 15

dkg masla, 2 dkg slaniny, 4 dkg cibule, 10 dkg zeleniny, soľ, čierne korenies, kúsok bobkového listu, 4 borievky, trochu rasce, 1 nové korenie, očot, 2 dl smotany, 2 lyžičky hladkej mýky.

Odblanenú sviečkovicu dáme do nádoby, zalejeme octovou vodou, v ktorej povaríme mrkvu, cibulu, zeler, petržlen a rozličné korenies. Máso necháme v chladne stáť 2-5 dní, pričom ho denne obraciame.

Potom mäso vyberieme a po dlžke poprefahujeme tenkými rezančekami stuhnutej slaniny celé dookoła. Na masle a slanine zapeníme čerstvú zeleninu a cibulu, pridáme mäso, ktoré opäťeme na všetkých stranách, potom podlejeme octovou vodou aj so zeleninou a korením a pod pokrievkom do mäkká uparíme. Potom máso zalejeme smotanou, do ktorej rozmiestíme hladkú mýku, povaríme, mäso vyberieme a šťavu prelišujeme. Podľa potreby rozriedime horúcou vodou. Do hotovej omáčky pridáme trochu u-

Sviečkovica na smotanu

Rozpočet pre 4 osoby: 60 dkg sviečkovice, 6 dkg slaniny na prefahovanie, 4

Čzy zaprenumerowałaś „Żivot” na rok 1967? Nie zapomnij!

NEUMÍTE SI PORADIT S RŮZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCE „ŽIVOT“ WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. p. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKÁCH NAŠEHO ČASOPISU A V DOPISECH.

Zdroj: Českosłowackie Stowarzyszenie Kulturalnego Redaguje Kolegium. Redaktor Naczelny — Adam Chalupec. — Z-ca Red. Nacz. — Marian Kaškiewicz. Opracowanie graficzne — Kinga Skocinska. Opracowanie techniczne — Jerzy Nocuń. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRAZA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL: 21-15-41, 28-22-81.
Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr. 1-6-100020 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, Warszawa ul. Wronia 23. Wszystkie instytucje państwowego i społecznego mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur „Ruch”. Ceny prenumeraty: kwart: 3 zł., półrocza: 6 zł., roczna 12 zł. Prenumerata za granicą o 40% wyższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmują Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-100024 nr tel. 20-46-38. Egzemplarze numerów zdecentralizowanych można nabycie w Punkcie Wysyłkowym Prasy Archiwnej „Ruch”, Warszawa, ul. Nowomiejska 15/17, konta Nr 114-6-700041 VII O/M Warszawa.

Oddano do skladu 8.VIII.1966. Podpisano do druku 31.VIII.1966.

Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa ul. Smolna 12. Zam. 1305.

ŽRALOKY OKOLO LODI

Z tláče „na vedeckom kongrese v Tokio oznamili, že v priebehu uplynulých 8 rokov zaznamenali na svete 1 410 prípadov útoku žralokov na ľudí. Vo výsledku týchto útokov zahynuli 477 ľudí.“

Boj proti nebezpečenstvu, ktoré hrozí zo strany žralokov tým, ktorí sa kúpu, bol uznany za dôležitý vedecký problém.“

To znamená, že tento dravec nadalej útočí a ochrana človeka pred ním neustále zaujíma vedcov. Jeho obeťou sú stroskotanci z morískych a leteckých katastrof, obyvateľia pobreží Tichého a Atlantického oceánu i iných moreí, dokonca turisti na Jadranie.

Zo známych na svete, približne asi 250 druhov žralokov, len niekoľko z nich útočí na ľudí. Z nich najnebezpečnejšie sú: žraloky-tigre, mořištka, biele a pomorené Makro. Od malých, až po niekoľkometrovú dĺžku, s mohutnou tlamou vyzbrojenou niekoľkými radmi ostrých ako britvív zubov, útočia bleskove. Prítom charakteristický potriásavý hľavov, čo podľa mienky niektorých vedcov, ma znamenané pripravu na jedlo, podobne ako u ľudu prehlávanie slin. Stvornecové vedia prehrýť človeka napoly, a už sedemetrove shtinut ho v celku.

Jedálny lístok žraloka je neobvyklé pestrový. Je skoro všetky druhy rýb. Len po jednej niktým nedosiahá. Je to nevelká rybka — lodivod. Lodivodi majú na celom tele močiare, priehladné prúdy. Neustále plávajú okolo žraloka stále mu robia spoločnosť a verne opakujú všetky jeho pohyby. Do istej miery žralok vedie ho zatiahnut do pasce, chrániac prítom vlastnú kožu. Takto zaujmavu a zábavnú situáciu pozorovala posádka jednej rybárskej lodi. Tu je jej popis:

Žralok, ktorý nám spôsobil iba starosť. Plávajú popri našom náčini a skoro z každej ulovenej ryby nam uchmatnú kusisko. Nie aby nám zožrali jednu alebo dve — a dosť. Tie potvory sa cítia ako na bankette. Musia ochutnať z každej jedi. Tu je jej popis:

Raz, keď nás zakladá, stala v zánose, priplaval veľký žralok v sprivede malých pásiakových rybárov-lodivodov. Tie sa vždy obšimejajú okolo žralokov a kŕnia sa zvyškami z ich hostiny. Nepokojná rybka s prízvnickou povahou.

Stali sme na palube a čakali — na akú návadu zaberie dnes nás host. Mali sme na háčkoch máka o rôzne drobne rýbky. Žralok rád odron skoro všetky ovoňal, ale nedotkol sa ani

jednej, nebol asi hladný a odpialoval do tieňa pri boku lodi. Žraloci sprievod ostal pri návadach a vrhol sa na ne, akoby aspoň rok nejedol. Rybia hostina vyzerala veľmi zájavne. Lodivodi vždy odhryzli kúsok a znova plávali k patrónom, ponahali ibu žralokovi, akoby sa báli, že stratia svojho „šéfa“. Potom sa vrácali k návade, odhryzli ďalší kúsok a znova plávali k patrónom. Vyzeralo to tak, akoby lodivodi chceli žraloka presvedčiť, že mäso na háčkoch je celkom dobré a stoji za ochutnanie. Na žraloka však tento zhon nijako nezapôsobil. Stále ostával bokom.

Nakoniec lodivodi zožrali celu návadu, ostali visiet iba holé háčky. Na jeden sme nasadili znamenali na svete 1 410 prípadov útoku žralokov na ľudí. Vo výsledku týchto útokov zahynuli 477 ľudí.“

Boj proti nebezpečenstvu, ktoré hrozí zo strany žralokov tým, ktorí sa kúpu, bol uznany za dôležitý vedecký problém.“

To znamená, že tento dravec nadalej útočí a ochrana človeka pred ním neustále zaujíma vedcov. Jeho obeťou sú stroskotanci z morískych a leteckých katastrof, obyvateľia pobreží Tichého a Atlantického oceánu i iných moreí, dokonca turisti na Jadranie.

Zo známych na svete, približne asi 250 druhov žralokov, len niekoľko z nich útočí na ľudí. Z nich najnebezpečnejšie sú: žraloky-tigre, mořištka, biele a pomorené Makro. Od malých, až po niekoľkometrovú dĺžku, s mohutnou tlamou vyzbrojenou niekoľkými radmi ostrých ako britvív zubov, útočia bleskove. Prítom charakteristický potriásavý hľavov, čo podľa mienky niektorých vedcov, ma znamenané pripravu na jedlo, podobne ako u ľudu prehlávanie slin. Stvornecové vedia prehrýť človeka napoly, a už sedemetrove shtinut ho v celku.

Jedálny lístok žraloka je neobvyklé pestrový. Je skoro všetky druhy rýb. Len po jednej niktým nedosiahá. Je to nevelká rybka — lodivod. Lodivodi majú na celom tele močiare, priehladné prúdy. Neustále plávajú okolo žraloka stále mu robia spoločnosť a verne opakujú všetky jeho pohyby. Do istej miery žralok vedie ho zatiahnut do pasce, chrániac prítom vlastnú kožu. Takto zaujmavu a zábavnú situáciu pozorovala posádka jednej rybárskej lodi. Tu je jej popis:

Žralok, ktorý nám spôsobil iba starosť. Plávajú popri našom náčini a skoro z každej ulovenej ryby nam uchmatnú kusisko. Nie aby nám zožrali jednu alebo dve — a dosť. Tie potvory sa cítia ako na bankette. Musia ochutnať z každej jedi. Tu je jej popis:

Raz, keď nás zakladá, stala v zánose, priplaval veľký žralok v sprivede malých pásiakových rybárov-lodivodov. Tie sa vždy obšimejajú okolo žralokov a kŕnia sa zvyškami z ich hostiny. Nepokojná rybka s prízvnickou povahou.

Stali sme na palube a čakali — na akú návadu zaberie dnes nás host. Mali sme na háčkoch máka o rôzne drobne rýbky. Žralok rád odron skoro všetky ovoňal, ale nedotkol sa ani

tia. Ich strach tak sa vystupňoval, že velenie vojenského námorníctva bolo nástené väčne sa zaoberať problemom vynájdenia prostriedkov ostrašačujúcich žralokov.

Sporozvali, že žraloky nejedia istý druh medzis, ktoré majú žazy vyučujúce zvláštny záhadu. Odstrašuje ich tiež zapach rozkladajúcich sa myrtov vlastných druhov. V priebehu celom húfe. Žraloka to zarazilo. Priprával teda aj on, rozohnal svoj nenasávny sprived a v momente sajru prehľot. Možno bez príčinenia lodivodov by sa to nestalo. Ale oni priam vyskokovali svojho patrona, aby sa zavesil na hľadik.

Zdalo sa, že lodivodi sprvotí nepochopili, čo sa vlastne stalo. Do poslednej chvíle sa „vrteľ“ žraloka „šéfa“, ktorý už bol našou koristou. Keď sme tahalí žraloka hore, padaktori z lodivodov sa snažili vyskočiť z vody, ale nemotorné padali na spásť. Boli znejme prekvapení, že patron odchádza na onen svet, kde ho nemôžu sprevádať. Bete chvílu plávali pri lodi, hľadali čakali, že sa stane zážrak a „šéf“ sa vráti. Nedôčkali sa a zmizli. Zrejme si šli hľadať nového patrona. Je zaujímavé, že práve tie najväčšie žraloky sú vraj najmené nebezpečne a nie vždy útočia na ľudu. Hoci i v záduchoch dvadsaťmetrových obrov nachádzali sa topánky, gombíky, kožené opasky. Avšak ponechajme domyslavosti pri-vámania vybrali síranu medu, ktorého zápacích naivcia priplomá kyselinu kyselinu octovu. V priebehu pokusov presvedčili sa, že na pod-hodené kusy masa nasytene žraloky reagovali útekom. Odvtedy letci letiaci nad Tichým oceánom boli zásobení ampulkami, ktoré ob-sahovali síran medi.

Letci dostavali tiež čierne ampulky, ktoré vo vode vytvárali niečo ako „dýmovu clonu“, ktorá ich mala skryť pred zrakom žralokov. Pozorovania však dokázali, že žraloky vedia vyslediť koriest tiež v úplne tunavých vodách. Zistilo sa tiež, že žralok útočí s úplne zavretými očami a napriek tomu bezvýbe odhalí každý unik svojej obeť. Preto niektori oceano-grafovia predpokladajú, že organizmus žraloka má svojho druhu ultrazvukovu prijímaciu stanicu, ktorá zachycuje a rozoznáva dokonca zo vzdialenosťi niekoľko metrov vlny a zvuky spôsobené pohybom človeka alebo trepaním ulovenej nám ryby. Podobne ako pre lesníkov pohyb lovca su upozornjujúcimi signálmi.

Boli zostrojené zvláštne aparát vysielajúce nízke zvukové vlny, ktoré človek nepocuje. Avšak žraloky reaguju na ne. Na tieto aparaty spustene de mora ako plávajúce bôje, ihned útočili. Z vrtuľníkov, ktoré prekvadzali pozorovania zistili, že niektoré žraloky priplávali dokonca často z veľkej vzdialenosťi. Tieto pokusy potvrdili hypotézy o mimoriadnom sluchu žralokov.

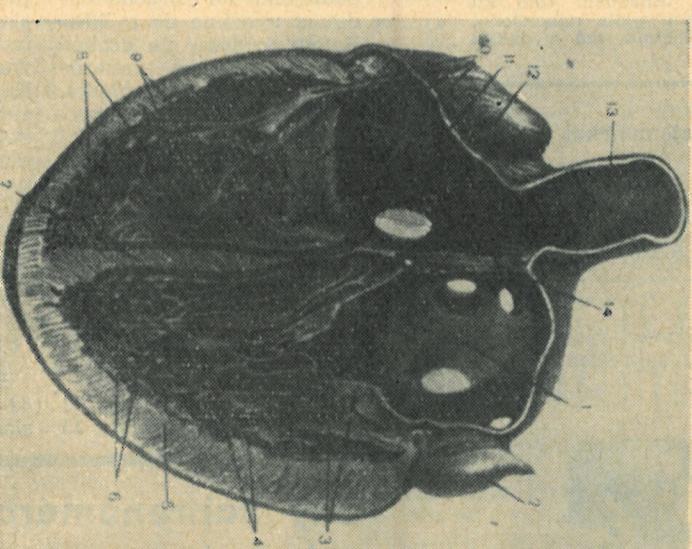
Presvedčili sa však, že o ďo viac tohto dravca spoznávame, o to väčšiu záhadu sa stáva. A prostriedky pre ochranu človeka pred žralomím útokom ešte stále nie sú stopercentne.

Spracoval J. J.

BABYLONSKÁ VEĽZ OCELE A PLASTIKU

Konečne byla v Ríme do končenia filmová barevná bible. Tri a piat hodiny bude trvať tato podivná predvádzajúca stvorení sveta, výnáj Adama a Ewy z rádu, potopu sveta a všechny další dôležité momenty ze Starého zákona. Pochopiteľne je tam i stavba babilonské výše, a ma ve filmu vyházeno plných 15 minut. Zobrazí vše dôležité momenty architektúram hodně starostí a stálo pěknou sumu 1.r.

Vž se vypína do výše 36 metrů a pomocí filmového triku bude se jej špička opravdu zraceri v oblacach, jak to vyskúšajú zněni biele. Stavbu filmové výše bude oživovať množstvo statí. Film, ktorý natačí americký režisér John Huston v produkcii Di- na de Laurentis, bude mať premiéru v ríjnu.

S R D C E V PRŮREZU

Americký chirurg dr. De Bakay, jeden ze zakladateľov chirurgie srdce, opäť vzrušil svet. Voperoval pacientovi umelé srdce a jenom nepredvidaná komplikácia vzala tomuto človéku život predčasne.

Všechna čest moderní lekařské technicke, ktorá už dovede zreparovať třeba i k nepoznání zízeného pacienta rozličnými ploténkami, dráty a hřebíky z drámy i obojdejnych kovov anebo vzpěrami, blanami či cévami z plastických materiálu. Nahradit ale celý orgán „masinkou“, z toho začíná číslo hruza, i když uctivá.

Produžovaní individuálního věku člověka pomocí skalpelu snad tedy půjde i touto cestou. Na štěstí je tu však i cesta druhá, jaksi přirozenější, cesta transplantace.

